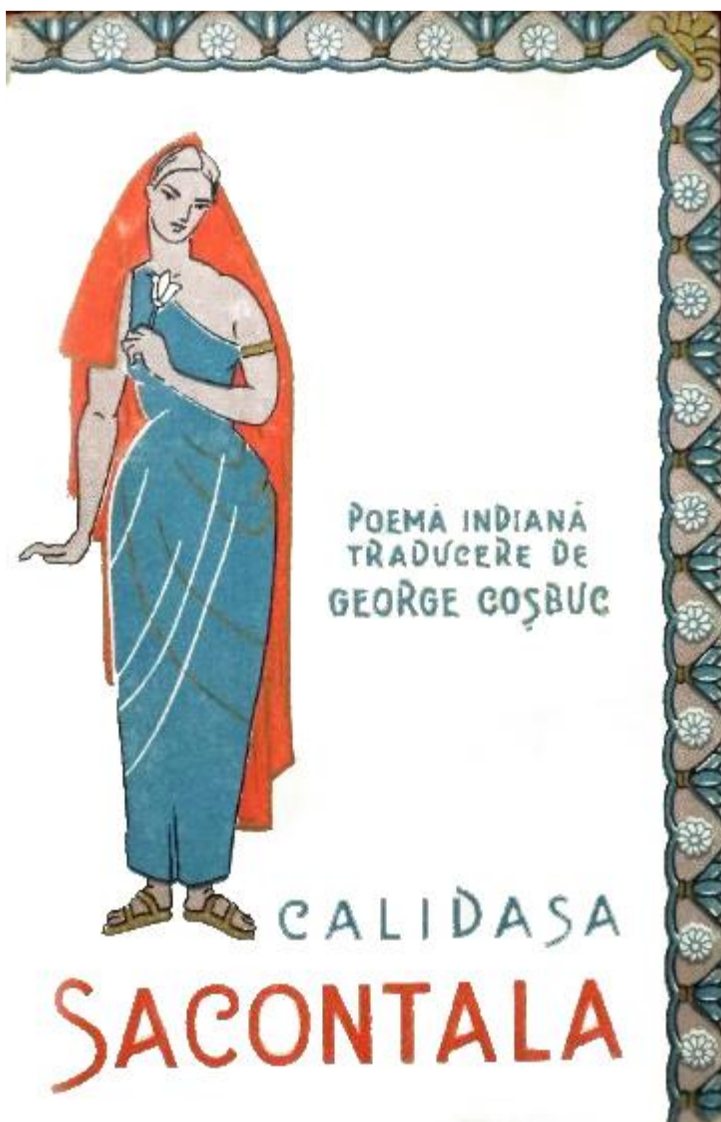

Sacontala de Calidasa traducere George Coșbuc

Personajele:

Dușanta, regele Indiei.

Camva, un preot sihastru.

Sacontala, fată de suflet a lui Canva.

Guatami, o bătrână sihastră, îngrijitoarea Sacontalalei.

Priamvada; Anusua: fete de sihaștri, prietenele Sacontalei.

Vidușaca, preot, prietenul regelui.

Vatayana ministru.

Bradasena, general.

Samgarava, un preot.

Matali, vizitiul zeului Indra.

Kasyapa; Adiți: zei

Un pescar, un camerier, străjeri, slujbași ai regelui, bramini, sihaștri. Un copil, o artistă.

Actele 1 – 4 în codru. Actul 5 și 6 în palat. Actul 7 în cer.

ACTUL I

(O grădină în codru. Priamvada, Anusua și Sacontala udă flori.

Regele stă ascuns după un arbore)

ANUSUIA

Când tu ești între ele, mai vesele îmi par

Aceste flori! Și parcă de dragul tău răsar

Și cresc, trăind cu tine atât de-mprietenite!

Tu ești a lor! Iar ele, frumoase și iubite.

Te cheamă și te roagă și cer să le iubești

Tu, gingașă ca floarea de malica, tu ești

Stăpâna lor, iubită Sacontala!

REGELE

Se poate?

Sacontala lui Camva? Aș crede-n lume toate.

Dar asta nu! În urmă, mai știi? E-ntr-adevăr

Sacontala. Ce aspră e haina ei de păr!

Prea rău e tata Camva. Să n-aibe dânsul milă

De fata lui! A pune la muncă pe-o copilă

În vârsta ei, trudind-o cu ruga și cu post.

E prea de tot! Pe Camva nu-l cred așa prost

Să-ncerce cu o frunză de lotus să despice

Un fag!

Dar e frumoasa! Să zică orice-ar zice
Reginele-n palaturi, așa frumos odor
De fată le întrece, cu toată pompa lor.

SACONTALA

(Către Anusuia)

Mai adu-mi apă

ANUSUIA

Uite! Atâta-ți stă de bine!

Dar nu știu cum mi-e jale, Sacontala, de tine.

Când văd că de-ostenită abia te mai ții sus.

Mi-e ciudă și pe tata, pe Camva, că te-au pus

Să-i faci ș-acesta lucru.

SACONTALA

Îl fac pentru că îmi place.

De nu mi-ar fi zis Camva, tu crezi că nu l-aș face?

Cu florile noi două suntem surori! Nu-i drept?

Sărmanele!

(Către Priamvada)

Mă strânge și inima din piept.

De nu mai pot! Dezleleagă-mi, te rog, d-aci veșmântul – Mai mult
– așa – mai, încă...

PRIAMVADA

Auzi cum râde vântul-Că-l lași în sân! Tâlharul, și lui îi place-n
sân!

Tu tânără, el tânăr...

REGELE

Mai bine-ar fi bătrân!

Ori eu dacă-aș fi vântul! Ah, pentru ce-și ascunde

Și umerii și pieptul și brațele rotunde

Sub haină! Numai asta nu pot ca s-o-nțeleg:

De ce-arătăm frumosul arareori întreg?

Ori dezvelit pe-ncetul, câte puțin îmbată

Mai mult, mai mult îți place ca-ntreg văzut deodată?

Ce ochi! Ar fi ei oare mai mul ucigători.
Dac-ar avea copila veșmânt țesut cu flori
De-argint și pietre scumpe! În haina zdrențuită
Frumusețe-ai tot frumoasă, iubirea-i tot iubită.
Ca și-n veșmânt de purpur, căci farmec noi găsim
Nu-n haină, ci-n floarea frumuseții ce iubim!
Ah! purpură ne-mbată cu forme-nșelătoare.
Dar când vei pune-n zdrențe frumusețea, ai vedea
Că zdreanța-i mai frumoasă de trei ori decât ea – Ah! parcă ard!

Privirea frumosului te face

Să-ți răcorești dorința de-a ști ceva ce-ți place.
Și-n astă răcorire e foc. Eu ce cătam?
Nu vreau să știu frumosul, mai bine vreau să-l am!

SACONTALA

Acest tufiș de amra, cu foile lui, pare
Un om, ce vrea să-mi spuie pe-ascuns o taină mare.
Nu vezi? El parcă face cu mâna semn în vânt – Cum e cuprinsă
amra de iedera! Ei sunt

Ca doi iubiți. Mireasa e iederă! și mine
Eamra: ea se-nalța frumoasă și subțire.
Și brațele ei gingaș pe mine îl cuprind.

PRIAMVADA

(Către Anusuia)

Ști tu la ce gândește Sacontala, privind
Așa cu drag la amra?

ANUSUIA

Știu eu!

PRIAMVADA

O bate gândul.

Ce bine-ar fi să aibă iubit și ea! Strângându-l
În braț, el ar fi amra.

SACONTALA

Ce gând copilăresc!

Tot ce gândești tu însăși, mi-o spui că eu gândesc!

PRIAMVADA

Principesă doar nu ești supărata?

REGELE

O, ziceți-i pe nume! mai ziceți-i odată!

Zdrobiți-i îndoiala din sufletul meu plin

De temerea că dânsa e fată de bramin!

Ea nu e sora voastră! Ea într-alt loc e-acasă.

Ș-orcărui din războinici ea-i poate fi mireasă!

PRIAMVADA

Sacontala, privește! Cum de-ai uitat aici

O floare! Se usucă.

SACONTALA

Uitat? O floare, zici?

O, Doamne, vine vremea că am să uit de mine!...

Eu am să-ți spun o veste.

PRIAMVADA

Și cum? de rău, de bine?

SACONTALA

De bine. Uite colo tufișul îngrădit – Nu-i vremea să-nflorească,
dar el a înflorit.

PRIAMVADA

Așa e! Semn, iubită! Dar știi că-i mare veste?

E semn că cine-i fată va trece de neveste.

Al tău a fost tufișul! Ce, dragă, nu înghiți?

S-o știi tu de la mine că ai să te măriți!

SACONTALA

Tu ai ce ai, ca astăzi vorbești prostii întruna.

PRIAMVADA

Așa zici tu! Dar spune-mi ce lună-i asta? Luna

În care niciodată n-a dat tufișul flori.

Să știi că tata Canva spunea de multe ori

Ca pomii ce dau floare, când sunt de tot prea tineri.

Sunt semn pentru părinții cu fete, că vin gineri.

ANUSUIA

Acum știu eu, cea proastă, și-acum pricep și eu
De ce-a udat tufișul, Sacontala mereu!

Știa!

SACONTALA

Știam? De unde? De ce să nu-l ud oare?
Nu-i tot al nostru? Nu-i și el tot o floare?

(O albină zboară pe lângă Sacontala)

Mă-nțeapă, Anusua! Haid, apară-mă, vai!

Obraznică! Și-mi zboară spre ochi.

DUȘANTA

Ce dulce grai

Al temerii! Ce farmec în vorba care cere!

SACONTALA

Mă tem de ea

PRIAMVADA

Ști bine că nu ne stă-n putere

Să te-apărăm! Dușanta e sigur pus de zei

Să fie scut și armă. Nu-l chemi

...

DUȘANTA

Cuvântul ei

Mi-a dat prilej de a merge la dânsule. Chiar bine!

Dușanta, fii cu suflet!

(Se ivește)

Ce strigăt jalnic vine

Din codru! Cine-i omul? Când brațul cel voinic

Al regelui Dușanta nu știe de nimic

În vreme de primejdii, când pentru dânsul teama

E numai nălucire în creierii lui Brama.

Atunci cutează oare vreun demon ori vreun zeu

Să facă unor fețe cucernice vreun rău?

PRIAMVADA

Nu-i nimeni! Noi în glumă ziceam ca ea să cheme

Pe regele Dușanta. Sacontala se teme.

DUȘANTA

(către Sacontala)

Să ai de bine parte, și parte de noroc!

PRIAMVADA

Bine-ai venit străine!

(Suflă praful de pe prispă)

Te rog, aici e loc.

Sacontala, tu pleacă și adu flori și poame

Străinului.

DUȘANTA

(Către Sacontala)

Nu merge!

PRIAMVADA

Nu doară că ți-e foame.

Dar ospetii...

DUȘANTA

Știu bine: le faceți tot pe plac.

Dar astă osteneala eu nu vreau să v-o fac.

ANUSUIA

Ești obosit de drumuri. Ți-e cald și stai în soare.

Nu vrei să șezi pe prispă?

PRIAMVADA

E umbra coalea, vezi!

(Dușanta ia loc pe prispă)

DUȘANTA

Ședeți și voi.

PRIAMVADA

(Ia loc și ea)

Tu, dragă Sacontala, nu șezi?

Aici.

(Îi face loc. Sacontala stă rezemată de-un pom)

SACONTALA

Și-aici e bine.

DUȘANTA

(Privindu-le)

Aşa de frumoşele

Sunteţi! Şi drăgalaşe şi tinere tustrele!

PRIAMVADA

(Şoptind Anususuiei)

Ce om să fie dânsul?

ANUSUIA

(Tot şoptind)

Ştiu eu! Oricine e.

Dar vezi-l cum vorbeşte de neted!

PRIAMVADA

Ştii tu ce?

Am să-l întreb.

(Tare)

Ne iartă, că noi suntem la minte

Ca fetele, mai proaste, şi nu prea ştim cuvinte

Pe-ales, cum se cuvine! Noi ştim ca pe la noi.

Fii iertător de toate, ş-apoi – te rog – ş-apoi

Te-am întreba o vorbă, de nu-i cu supărare.

Tu eşti de bună seamă vreun prinţ din lumea mare

Şi poate mergi departe? Ori poate... te rugăm

Să ierţi, şi să nu-ţi cadă cu greu că te-ntrebăm.

DUŞANTA

Nu, nicidecum, frumoaso! Viu foarte de departe

Şi sunt şi eu un preot. Cunosoc în sfânta carte

Întreg cuprinsul legii, ştiu totul cât s-a scris.

Iar regele prin codrii anume m-a trimis.

Să văd dacă sihaştrii mai ţin porunca legii.

PRIAMVADA

Tu eşti un om în care se pot încrede regii!

Aşa e cel cucernic şi de virtute plin – În faţa ta, părinte,
mă-nchin!

SACONTALA

(Şoptind)

Și eu mă-nchin!

DUȘANTA

(Către Sacontala)

Aud? Ai zis o vorbă?

ANUSUIA

(Râzând)

N-a zis-o către tine.

Și-a zis-o pentru dânsa. Și-a zis, c-ar fi mai bine

De-ar fi acasă tata.

SACONTALA

(Deschizând ochii mirați și muștrători)

Ș-atunci, ce-ar fi atunci?

ANUSUIA

Urmaș fără abateri al sfintelor porunci.

El ar primit pe-un preot mai altfel decât tine.

I-ar da ce are însuși mai drag...

SACONTALA

(Supărată)

Apoi vezi bine!

Ți-a-ntrat în cap o vorbă și stai de ea mereu.

Ce ți-am făcut? Dă-mi pace!

DUȘANTA

Acum e rândul meu

Să-ntreb de voi. Să-mi spuneți, e drept că ea e fata

Lui Camva?

PRIAMVADA

Nu. Un rege, Causica, e tata

Sacontalei.

DUȘANTA

Se poate? El, care a ostenit

De tron, în sfântul codru ca preot a murit?

De dânsul spui?

PRIAMVADA

De dânsul. Cuminte fără seamă

Precum era, în urmă au prins și zeii teamă
De sfânta lui putere. Nimic nu era-nchis
Și nepătruns de dânsul. Iar zeii au trimis
Pe-o fată, mai frumoasă ca toate, să-l înșele.

DUȘANTA

Pe Menaca.

PRIAMVADA

Și fata, venind cu gânduri rele.

A stat zâmbind în drumul sihastrului, l-a prins

Cu ochii ei cei dornici. Și-n urmă el învins

De patimi, și uitându-și că-i și preot, într-o zi...

(Se oprește roșind)

DUȘANTA

Și-n urmă?

PRIAMVADA

Tata Camva la nouă luni găsi

Într-un tufiș copila. El a crescut-o mare.

Și azi ea are tată, ș-o fată Camva are.

DUȘANTA

Știam o frumusețe, așa precum e ea.

N-o poți găsi oriunde, și orișicând ai vrea.

PRIAMVADA

Mai vrei să-ntrebi?

DUȘANTA

Vreau încă.

ANUSUIA

Răspunde-i înainte!

Eu știu ce vrea să-ntrebe...

SACONTALA

Cum nu! Tu, cea cuminte.

DUȘANTA

Aș vrea să știu că dânsa n-a pus vreun jurământ

Să fie viața-ntreagă sihastră-ncodrul sfânt?

N-ar vrea să se mărite?

ANUSUIA

(veselă)

N-auzi? Știam că-treabă!

(Sacontala face semn Priamvadei să tacă)

PRIAMVADA

Ar vrea – știu eu! Dar tata spunea că nu-i graba

S-o deie cuiva nora. Dăra când îi va afla

Vreun mire cumsecade... Nu-i drept, Sacontala?

SACONTALA

Nu-i drept! Și taci!

PRIAMVADA

Ei, Doamne, ce rea ești la mânie!

SACONTALA

Să știi că-i pun eu mamei de ce-ai vorbit! Să știe

Și mama că tu-n fața străinilor vorbești

Ce nu-i la loc.

Priamvada

Te superi? De-atâta? Ce om ești!

Dar am glumit.

SACONTALA

Ce-mi pasă

(pleacă)

PRIAMVALA

Stăi, stăi! Nu se cuvine

Să lași pe-un oaspe singur.

SACONTALA

Nu-i singur. E cu tine.

Și tu cu Anusuia.

PRIAMVADA

(Oprinde de mânecă)

Iubita mea, auzi!

Te-ai învoit cu mine un strat de flori să-mi uzi:

Așa ne-a fost tocmeala.

SACONTALA

Și ce?

PRIAMVADA

Te-așteaptă stratul.

Dintâi plătește-mi, dragă, ce-a fost cu-mprumutatul.

(Sacontala ia vasul cu apă să plece)

DUȘANTA

Sărmana! Nu e-n stare să facă zece pași.

Așa-i de obosită. Și nici măcar n-o lași

În pace! Uite, pieptul ce grabnic i se zbate;

Și pletele-i desprinse îi râuri pe la spate.

Și vrând să-și prindă părul de peste-un umăr gol

Ce ostenit e brațu-i în ubletul domol

(Către Priamvada)

Și dacă tu pe dânsa o crezi neplătitoare.

Eu însumi ma fac platnic ș-o scap de ce-i datoare.

(Îi dă Priamvadei un inel)

V-ați împăcat?

PRIAMVADA

(Dându-i inelul îndărăt)

Primește-l. Cu dânsul ce să fac?

Rugarea ta-mi ajunge cu dânsa să mă-mpac.

(Către Sacontala)

Tu poți să pleci!

SACONTALA

(Pentru sine)

O, Doamne, ce ți-am greșit? Sunt beată.

Ma mir cum nu-mi pierd capul!

PRIAMVADA

Ei, ce? Nu pleci odată?

SACONTALA

(Mânioasă)

Dar ce? Tu-mi ești stăpână? De când ți-și roabă eu?

Pot merge când îmi place, și stau aici cât vreau!

DUȘANTA

(Aparte)

Eu nu-mţeleg! Tot lucru aşa de-ntors îmi vine!
Eu văd c-am prins-o dragă! Ori, Doamne, alta ce-i?
Nimic ea nu-mi răspunde făţiş, dar ochii ei
Sunt tot la mine...

UN GLAS DIN CODRU

Grabnic scutiţi-vă locaşul.

Sihaştrilor cucernici! Pierim aici! Arcaşul

Aruncă-n peptul tânăr al cerbului săgeţi!

Nebuni aleargă roibii şi fulgeră-ndrăzneţi

Pe urma sângerată de pas de căprioară!

Spre vârfuri suie moartea, şi-n văi apoi scoboară.

Şi codrul tot e-n clocot de-al armelor povoi – Îşi bate joc

Duşanta, de codru şi de noi!

FETELE

Duşanta?

GLASUL

Şi sălbatic din deal scoboară-n vale

Cu muget elefantul speriat, rupându-şi cale

Prin pomii sub care voi ziua vă rugaţi.

Prin sfântul râu, în care se scaldă cei curaţi!

Ah, vechile-obiceiuri sunt puse sub picioare!

E fum, e foc, e sânge şi moarte-ngrozitoare în codri!

Elefantul speriat de-un cal regesc.

Ne spintecă azi pânda sub care locuiesc

Sihaştri sfinţi! Ajuns-am în vremile furtunii!

DUŞANTA

(Aparte)

Mă caută arcaşii! Ei umblă ca nebunii!

Se prind acum la luptă cu liniştea de veci.

PRIAMVADA

(Cu frică)

Şi mama e-ngrozită de grija noastră. Pleci?

DUŞANTA

Eu plec. Iar voi vă duceți în liniște pe-acasă;

Să nu vă fie teamă. Arcașii au să iasă

Din codru.

PRIAMVADA

Noi ne ducem. Și iartă-ne. De-acum.

De vei avea vreodată prin codru să faci drum.

Mai caută-ne.

(Priamvada și Anusuaia pleacă)

Dar vino, Sacontala. Ce-i asta?

SACONTALA

M-a prins un junghi. Mă doare, și-mi rupe-n două coasta.

Nu pot să merg.

(Se ține de piept)

PRIAMVADA

Dă-mi mâna.

SACONTALA

Încet! Ah, stăi, am dat în spin!

Mi-e tot piciorul de rană-nsângerat.

PRIAMVADA

Proptește-te mai bine, să nu atingi pământul.

SACONTALA

Acum mi-am prins de-o creangă de malica veșmântul;

Te rog desfă-l.

DUȘANTA

(Privind după ele)

Îmi pare că-s țintuit pe loc.

S-a dus! Am fost în viață om prea cu mult noroc.

Căci zeii mi-au dat partea să văd eu adunată

În chipul unei fete frumusețea lumii... toată!

Ah, pentru ce sunt rege și pentru ce-s silit

Să stau pe tron! Acolo, legat și pironit

De-un tron! Acum simț numai coroana cum m-apasă!

Îmi voi trimite astăzi pe toți ei mei acasă.

Iar eu rămân în codru.

Dar pot altfel să fac?
Sunt eu de vină? Două nu pot să le împac
Deodată! Înainte de plec cu trupul, iată.
Că inima-mi rămâne întoarsă, tremurată.
Ca frunza, când în mână cu ramura alergii.
Iar vântul bate tocmai din partea-n care mergi.

ACTUL II

(Cortul regelui. Vine Vidușaca și Bradasena)

VIDUȘACA

Frumoase recreații, hai?

VATAIANA

Taci!

— Mulți ani cu glorii.

Dușanta! În războaie să-ți porți biruitorii

Mulți ani de-acuma, rege!

VIDUȘACA

Eu, bietul, nici nu pot

Să te salut! Mă iartă, sunt ostenit de tot.

Natura e frumoasă, dar ce-am eu cu natura?

Abia mișc capul, brațul, picioarele...

REGELE

Dar gura?

VIDUȘACA

Ah, gura! Toată ziua bat câmpii, alergând

În soare, peste pietre și râpi! De sunt flămând.

Și pun pe slugi să-mi facă degrabă vreo pârljoală.

Ei uită de frigare și-mi dau arsură goală

Să-mi rup într-însa dinții! Și dacă sunt setos

Beau apa putrezită, cu gustul ei scârbos

De mușchi și piatră arsă. Iar somnul când mă fură

Ș-aș vrea să dorm o clipă, mai poți tu de căldură!

Ba robii sar și cântă, ba caii-n frâne sar

Și sar și eu în urmă! Îmi par mie ce-mi par

Frumoase-aceste lucruri; dar uite, nu-i mai bine.

Să stai pe-un scaun moale, cu vinul lângă tine.

Să bei, să mistui bine, să dormi! Așa mai zici!

De ce-avem noi viața? S-o chinuim pe-aici?

REGELE

Ei și? Cine-i de vină că-ți pierzi pe-aici viața?

VIDUȘACA

Tu-ntrebi, când îmi dai palme, de ce mi-e roșie fața?

REGELE

Eu nu pricep.

VIDUȘACA

Se-ndoaie vreun pom fără d-un „dacă”.

E vântul, ori el însuși, din voia cui se pleacă?

REGELE

E vântul.

VIDUȘACA

Iar eu, rege, din voia cui mă plec?

Mă așa, cu sila, prin codri să petrec.

Eu, popă, om de cinste, sunt azi un sclav aproape – Am
mâinile-amorțite, picioarele-mi sunt șchioape.

Căci toată ziua, bietul de mine, dau din mână.

Și țip ca să mă apăr de oameni și de câni.

Oh, oh, așa viață! Iar tu... ți se cuvine

Să râzi de tron, de țară, de codri și de mine?

În vreme ce te-așteaptă cu dragoste-n palat

Nevestele, tu-n codri și-n munți te-ai înfundat;

Lași tronul fără rege, te lepezi și de țară

Și hați pe-aci câmpia, un fel de perde-vară!

Ce vrei? O lume-ntreagă o porți pe placul tău.

Și nu te temi că are vreun trăsnet Dumnezeu?

Tu stai între sihaștrii cei chiori care de care – Cu iepuri și cu
broaște să ții tu adunare

Și sfat regesc?

(Resignat se așază pe iarbă)

Mă iartă să nu ies azi din cort – Să dorm o dată strașnic, că m-am

sfârșit de-s mort!

REGELE

Auzi-l cum se plânge! E-n dreptul său! Eu oare
N-am drept mai mult? Ah, făcă ș-alt rege vânătoare!

Când mă gândesc la fata lui Canva, nu mai am
Curaj s-arunc săgeata! Odat-o aruncam
Cu patimă, dar astăzi săgeata-mi înlemnește
Pe arc! Să-ntind eu arcul spre cerbul ce trăiește
Cu draga mea-ntr-un codru! Când bietul căprior
Bea apă din argintul aceuiași izvor.

Din care bea cu pumnii Sacontala! El sare
Voios în calea fetei, și poate dânsul n-are
Alt prieten, decât numai pe cine-aș vrea și eu

Să-l am! Atunci mai bine fac foc din arcul meu – Sacontala le
cheamă, și vesele s-adună

Cerboaicele; de mică fiind tot împreună
Cu ele prin pădure, prin luncile cu flori.
Ai fi un om netrebnic, Dușanta, să omori
Tovarășele fetei lui Canva! Ce s-ar face
Sacontala, lipsită de prieteni! Dă-le pace.
Dușantata, dă-le pace!

VIDUȘACA

Mă rog.

REGELE

Și sunt fricoase!

Sacontala le-nvață să fie mai voioase.
Și nobila splendoare din ochii lor frumoși
Furată e din ochii Sacontalei.

VIDUȘACA

Tu coși Vreun plan? Desigur mare. Dar așa se cam vede.

REGELE

Am și eu gânduri.

VIDUȘACA

Poate. Și-anume?

REGELE

Nici n-ai crede!

VIDUŞACA

Eu cred orice. Şi-n urmă, ce vrei să cred? Glumeşti?

REGELE

Gândesc ce-ar fi mai bine să-ţi fac, să-nveseleşti.

VIDUŞACA

Aşa mai vii de-acasă. Şi ce?

REGELE

Ce e mai bine!

Să-ţi dau de lucru.

VIDUŞACA

(Supărat)

Lucru? Şi m-ai găsit pe mine?

Credeam că eşti cuminte, dar tu mă ţii nebun.

REGELE

E bun. Şi va să-ţi placă.

VIDUŞACA

(Curios, se gândeşte)

Ce poate fi!

REGELE

Să-ţi spun?

Un lucru mic şi dulce, uşor, nu cere fapte.

Plăcut.

VIDUŞACA

Uşor şi dulce! A, ştiu! Orez cu lapte?

REGELE

Nu!

VIDUŞACA

Nu? apoi ce-i altă să-mi plac-aşa de mult?

Nu-i vinul?

REGELE

Nu!

VIDUŞACA

E somnul?

REGELE

Nici!

VIDUȘACA

Nici? Acum te-ascult.

REGELE

Dar stăi puțin! Aleargă, Navaitaca, și cheamă
Pe Bradasen.

VIDUȘACA

Vai, rege! Alt rău, cum bag de seamă.

O nouă vânătoare, ș-un nou amar de-acum!

Mă sting văzând cu ochii! Sărmanul meu volum!

BRADASENA

(Venind)

Mă mir de-aceste lucruri! Vânatul, după lege.

E crimă neiertată de zei, ș-acum un rege

Cuminte ca Dușanta s-apucă de vânat;

Cu ochii-nchiși aleargă spre blăstăm și păcat.

(Ajunge la cort)

Mulți ani să-ți fie anii, și multă veselie!

E plin de fiare codru, ș-a noastră-i datoria

Să le stârpim, stăpâne! Ce bune gânduri ai!

Tu m-ai chemat, Dușanta; și ce porunci îmi dai?

REGELE

Vidușaca, nebunul, s-a pus să-mi ție predici.

Și-mi face-acum morală.

BRADASENA

Și tu să te împiedici

De-un cap fără simțire? Asculți de-o hodoaroagă?

El taie la palavre! Nu-l vezi că n-are-o doagă?

Nimic nu e mai dulce, și mai plăcut nime

Decât o vânătoare! Și-n urmă, ce să zic?

Cu ce drept se numește o crimă vânătoreea?

Plăcerea este-n lume atotstăpânitoarea;

Chiar Manu, însuși Manu a fost un vânător.

VIDUȘACA

Pieri! Neagră-ți fie fața, infam lingușitor!

Tu pui acum pe rană spurcata ta otravă?

O, pieri d-aici odată, născutule din sclavă!

Vorbești și tu de lume, de crime, de plăceri?

Tu, care-ai fost o zdreanță ș-un câne până ieri.

Azi dai din umeri, mândru, și-n nori izbești cu nasul!

În gât să se-nece, pe limbă piară-ți glasul!

Ah, cum n-a dat de tine vreun leu, vreun lup flămând.

Șacalule, hienă, hai huideo!

REGELE

(Către Bradasena)

Mergi curând

La tabără și spune oștenilor să iasă

Din codru. Dă răpaos vitejilor, și lasă

De-acum în pace cerbii și fiarele. De-acum

S-alerge căprioara pe vecinicul ei drum;

Nici arcul să n-o simtă, nici spaimă să nu-și facă!

Iar bivoli sălbatici cu zile-ntregi să zacă

Prin largile mocirle, și cerbul săltător

Să rumege, stând pacinic în umbră la izvor.

Și nimeni să nu facă sihaștrilor vreo silă – De oameni, se cuvine,
să aibă omul milă.

Să pleci acum, degrabă

(Către Navaitaca).

Și tu!

M-ai înțeles?

VIDUȘACA

(Către Bradasena)

Haid, iute, iute, iute! Curând...

(Către rege)

Piticii ies!

Nu-i nicio musculiță în jurul nostru. Bine.

Așază-te pe stâncă... Ș-acum să-mi spui, vecine.
Ce lucru pot eu face, neostenind. Să-l spui.
Că-l fac pe loc. Cum naiba! Păi, somnul, zici că nu-i?

REGELE

Văzut-ai tu vreodată cu ochii tăi anume
Vreun om, care e vrednic mai mult ca toți în lume
De-a fi văzut?

VIDUȘACA

Am doară pe-un rege-n fața mea.

REGELE

Nu eu! Dar mai-nainte văzut-ai cum trecea
O fată.

VIDUȘACA

Trei! Ce fete! Frumoase, hai?

REGELE

Dar una.

Cu ochii mari de lotus ș-obraji rotunzi ca luna.

Podoaba fără seamăn a codrilor!

VIDUȘACA

Și ce-i?

REGELE

Mi-e dragă!

VIDUȘACA

(Râzând)

Vecinic, vecinic cu gândul la femeii!

Așa sunteți voi regii!

REGELE

Tu râzi? Dar te gândește

Că regele Dușanta nu cată nebunește

S-ajungă la un lucru ce-i pare neajuns – Când inima întreabă, tot
dânsa-și dă răspuns.

VIDUȘACA

Când ai femeii, o sută, ș-așa de frumoșele

Că soarele-n amiazăzi se-ntunecă de ele.

Tu vrei acum nevastă pe-o fată de țăran.
Ce nu ți-a spălat fața și mâinile de-un an?
Așa sunt cei puternici! Sătui de-atâta slavă.
A doamnelor, în urmă iubesc pe câte-o sclavă!
Și tu, ca ei! Te-asemeni acelui ce pierzând
Cu zi de zi tot gustul dulceții de smochine.
Mănâncă mere acre. Auzi, ce poftă-ți vine!

REGELE

O, taci! Că de-ai cunoaște-o, tu altcum ai vorbi!
S-o vezi, că-ncepi să tremuri!

VIDUȘACA

Atunci mai bine zi:

Ce-i place celui tare și celui slab îi place – De voie, de nevoie, aici
răspunsul tace.

REGELE

Obraznic ești!

VIDUȘACA

Fiindcă nu știi ce-am vrut să zic.

REGELE

Acum ești mai obraznic.

VIDUȘACA

Ei, tac și – nu-s nimic!

REGELE

Când judec eu puterea lui Brama, mi se pare

Că el, creând pe fata lui Canva, nu e-n stare

Etern să mai creeze frumseți în lumea lui.

Așa precum le are Sacontala. Ea nu-i

Ca altele atâtea femei pe tot pământul!

E ramură-nverzită de-o zi, pe care vântul

De cea dintâie dată o tremură-ndrăgit.

E miere negustată, e crin abia-nflorit.

E tot ce-n lumea noastră virtute se numește.

VIDUȘACA

(Batjocoritor)

Atunci nu sta pe gânduri, stăpâne! Te grăbește
Și pune-ndată laba pe-acest frumos odor.

Căci hop! vreun frige-linte te ia peste picior!

În vreme ce tu judeci, vreun biet golan e gata

Să-ți râdă-n nas, să-ți fugă cu crinul și cu fata!

REGELE

Voința ei atârnă de tată-său; și-i dus

Într-alte părți sihastrul.

VIDUȘACA

Dar bine, tu i-ai spus

Sacontalei vreo vorbă? Ea știe că ți-e dragă?

REGELE

Nimic.

VIDUȘACA

I-ai dat tu, rege, vreun semn ca să-nțelegă?

REGELE

Nimic.

VIDUȘACA

Întâi de toate acestea să le faci! vorbit-a mult cu tine?

Ce crezi, mă rog, tu-i placi?

REGELE

De-aș fi avut prilejul să-i spun! Dar cum și unde?

Când ești străin și tânăr, tu știi cum răspunde

O fată rușinoasă și tânără ca ea.

Am prins-o de vreo două-trei ori, cum se ferea.

S-o prind că mă privește cu patimă pe-ascunsul.

De ce-i iubirea dulce? Căci are neajunsul

Acelui chin ce-ți place: să-și facă însăși munci!

Iubirea se scârbește de însăși ea atunci

Când tu o spui în vorbe! Îi place-așa iubirii.

Să se trădeze însăși din umbletul pornirii.

Din colțul plin de zâmbet al doritoarei guri.

Din ochii tăi cei dornici, când știi cu ei să furi

Privirile pe care ea vecinic le dorește.

Sacontala e-ntocmai! O văd că se ferește
Prea mult, ca să-mi arate că-i plac eu hotărât;
Dar prea puțin, să-mi spună că nu-i sunt chiar urât.

VIDUȘACA

Eu nu pricep. Mă iartă, cu vorbe-așa alese
Mă-ncurci. Adică-n urmă, tu-i placi, acolo iese?

REGELE

N-am zis așa. Și-n urmă aș vrea să zic așa – Plecând cu cele două
prietene – căta

Mereu pretext, drăguța, cu capul să se-ntoarcă
Spre mine. Stând deodată în loc, plângea, de parcă
Și-ar fi rănit piciorul în spin. Dar a plecat.
Ș-a stat din nou, căci haina-i de-un spin s-a acățat.
Cât e de drept că haina-i s-a prins în spin, îmi pare
Pe-alât de drept c-a prins-o și junghiul la plecare.

VIDUȘACA

Pretexte! Spinul poate la inimă era!
Ah, bunul nostru rege! Sărmana mintea ta
S-a dus de-acum! Adio! Și iat-aici un rege
Model! Ne porți de-a prostul pe toți! Și se-nțelege:
Tu vii s-alergi în codri, la aer, apoi mergi
Să vezi ce-ți fac gheboșii, începi apoi s-alergi
Prin tufe după fete! mai zi că-mi umblă gura!
Mă tot miram că-ți place așa de mult natura!

REGELE

Acum să-ți spun ce slujbă te rog să-mi faci. Aș vrea
Să pot intra la Canva. Tu spune-mi, s-ar putea
Să-mi afli chip să intru în casa lor?

VIDUȘACA

La fată? Eu știu o cale, rege; e cea mai minunată.
Anume e: „Sunt rege!”

REGELE

Ș-apoi?

VIDUȘACA

Pleci frumușel.

Să-i ceri lui Canva partea-ți, din tot ce are el.

REGELE

Nu, Madhava! Sihaștri și cei cuprinși la carte

Nu pot, căci n-au de unde, să-mi dea a șasea parte.

Pe popi, întotdeauna, e bine să-i alegi!

Destul e tot poporul cel mult! El pentru regi

Dă toate câte-i cerem, și-i cerem mult! Nu cere

Și celor ce cu cerul sunt buni; a lor putere

Stă-n suflete și-n inimi, nu-n aur trecător!

(Vine o ceată de sihaștri)

UN SIHASTRU

Mulți ani, și-n multe taberi în veci biruitor!

ALTUL

Etern cu slavă, rege!

REGELE

Cu voi eterna pace!

Și care-i ruga voastră? De-avem puteri vom face.

UN SIHASTRU

De când ni s-a dus Canva, dă răul peste noi!

Cu el ni s-a dus capul, suntem ca morți, și-apoi

Ne-a mai ajuns și alta mai mare! Dintr-o vreme

Ne-am pomenit cu demoni prin codri și se teme

Tot codrul de mânia acestor zei dușmani.

Ajută-ne, stăpâne, și să trăiești mulți ani!

VLDUȘACA

(Pentru sine)

S-a potrivit și-aceasta! La rău, alt rău s-adună!

(Către rege)

scapă-te de dâșii – le spun eu vreo minciună.

REGELE

Sunt gata să vă apăr!

VIDUȘACA

(Speriat)

Atunci eu ies din joc!

N-am poftă.

SIHAŞTRII

Să fii, rege, de-a pururi cu noroc!

REGELE

Ce stai plouat? arme! Nu-ţi pare ție bine

Că ai să-mi vezi iubita?

VIDUŞACA

Ba-mi pare, dar, în fine

De când cu istoria cu demonii...

REGELE

Glumeşti?

VIDUŞACA

Eu n-am mai văzut demoni! Of, of, te pomeneşti

Că vrulul mă înhaţă...

REGELE

(Dându-i armele)

Aici sunt, uite, toate!

Ia spada.

VIDUŞACA

Fără mine, Duşanta, nu se poate?

(Vavaitaca intră)

NAVAITACA

Un sol, stăpâne! Iată-l!

REGELE

De unde?

SOLUL

M-a trimis Regina, mama voastră.

REGELE

Regina? Ce ți-a zis?

SOLUL

„Noi te-aşteptăm, Duşanta, la curte cu tot dragul!

Aniversarea zilei, când ai primit toiagul

De rege, este aproape. Se fac serbări, ş-apoi

E bine ca stăpânul să fie printre noi”.

REGELE

(Privind la Vidușaca)

De-o parte cer braminii, de altă parte mama:

De doi s-asculț.

VIDUȘACA

Dă-ncolo pe preoții lui Brama.

Noi mergem toți acasă!

REGELE

Dar plânsul lor amar?

Acasă-i veselie; ș-aici...

VIDUȘACA

Plutește dar

Ca regele Trisangu prin aer, într-o oară.

Când popii strigau: „Suie”, iar demonii: „Scoboară!”

REGELE

Știu eu în care parte să merg?

VIDUȘACA

Dar eu să știu?

O, cum aș ști desigur, când aș putea să fiu

În locul tău!

REGELE

(Venindu-i un gând)

Ascultă! Tu din copilărie

Mi-ai fost și-mi ești tovarăș, și mamă-mea te știe

Că-mi ești așa prieten: nu ți-ar veni cu greu

Să fii o dată rege, să mergi în locul meu?

VIDUȘACA

Cum, cum, mă rog?

REGELE

O dată să vezi tu cum îți șade...

VIDUȘACA

Ca rege?

REGELE

Da.

VIDUȘACA

(Vesel și mândru)

Dă-mi mâna! Dar stăi puțin, nu crede.

Că mie-mi era frică de demoni!

REGELE

Am crezut, Da' nu mai cred.

VIDUȘACA

Firește! În glumă te-am făcut

Să crezi. Ce-i spun reginei?

REGELE

Tu spune-i că mă leagă

De-acest loc datoria, să apăr silha – ntregă.

VIDUȘACA

(Ca un șiret)

Și alta nu te leagă?

REGELE

(Supărat de întrebare)

Hai, du-te!

VIDUȘACA

Te-nțeleg.

REGELE

Cu tine-mi duci oștenii, să fii stăpân întreg.

VIDUȘACA

Ce vrei? Să rămâi singur?

REGELE

Așa vreau, maiestate!

Aveți bunăvoința să-mi faceți fața spate!

(Vidușaca cu oștenii pleacă)

VIDUȘACA

Ah, cât te simți de bine când știi ce mare ești!

Adio! Îi voi spune reginei cum trăiești

Și ce mai faci!

REGELE

(Singur)

Ce oameni! Așa cum el e unul!

Dar dacă mă trădează? El ar putea, nebunul.

Să spuie mamei toate – chiar mamei! N-aș voi

Să știe că mi-e dragă Sacontala; mi-ar fi

O piedică regina. Hei, prietene!

VIDUȘACA

Mi-am și sfârșit domnia?

Vezi gluma!

REGELE

Nu, nu! O vorbă numa.

Să mă-nțelegi! În codru, să știi, că eu rămân

Să apăr pe sihaștri. Ei cer unui stăpân

Ce-i dreptul lor să ceară. Altce nu mă reține.

Sacontala-i poveste scornită-n gând de mine.

Să-mi pierd cu dânsa timpul.

VIDUȘACA

Știam c-așa a fost.

Dar te lăsam anume să crezi că sunt un prost.

REGELE

Să nu spui deci reginei!

VIDUȘACA

Aș! Asta se-nțelege.

REGELE

(Aparte)

Nebunule! Aleargă pe-un sarbed tron de rege!

Lăsați-mă pe mine în codri fără fund.

Cu dragostea în suflet departe să m-ascund

În molcomul răpaos al liniștii.

În lume

De-acum întruna, buze, să-mi răspicați un nume

Iubit și sfânt! Voi gânduri vă-ncumetați d-acu

Să fie-a voastră toată Sacontala! Și tu.

Tu inimă, cutează! Ah, iată sub pleoape

Simț lacrimi când cuget că-i sunt așa de-aproape!

ACTUL III

(Dimineață. Un bramin. Trece Priamvada)

BRAMINUL

(Pentru sine)

Abia a pus săgeata ș-abia întinse arcul.

Și demonii fugiră! Puternic e monarcul

Dușunta! Brațul face mai mult ca orice rugi – (Către Priamvada)

De nu unde vii, drăguță? Aud! și unde fugi?

Ce duci în poală?

PRIAMVADA

(Îi arată ce are-n poală)

Uite!

BRAMINUL

Sunt rădăcini de floare.

Văd nuferi

PRIAMVADA

Da, sunt leacuri.

BRAMINUL

Cui? Ție? Ce te doare?

PRIAMVADA

Nu Le duc toate Sacontalei. E-n pat.

E bolnavă de friguri.

BRAMINUL

Sărmana! Ce i-ați dat?

PRIAMVADA

O, Doamne, câte toate!

BRAMINUL

Iar frigurile-s rele!

Am să-i trimit îndată agheasmă să se spele.

Purtați de dânsa grijă, că dacă-ntr-un ceas rău

S-ar întâmpla să moară – ferească Dumnezeu – Ce-ar face tata

Canva! Să ne vedem cu bine!

(Braminul lese la stânga. Priamvada la dreapta.

Se ivește regele, vine încet-încet, stă pe loc, iarăși vine)

DUȘANTA

O, zile lungi de zbucium! Și Canva nu mai vine!

Sacontala e tristă – și ea, la orice-i spui.

Nici nu se-mpotrivește, nici învoită nu-i!

Atât e de supusă ș-atât de cu credință

Lui Canva; dânsa-mi pare trup fără de voință!

O, inimă, tu rabdă! Căci în zadar te ceri

Din zbuciumul de astăzi la liniștea de ieri!

Degeaba tremuri! Tristă, din cât ești de bărbată.

Tu nu te poți întoarce, să fii ce-ai fost odată.

Cum nu se-ntorc spre munte nici apele din râu!

La ce să-ncerc de-acuma să pun pornirii frâu?

Săgețile lui Cama drept țel mi-au ales pieptul.

Niciuna nu greșește, că toate vin de-a dreptul – Ah, Cama! El e zeul etern răutăcios.

Pe cei de jos îi suie mai sus, aduce jos

Pe cei de sus, și vecinic toți merg pe-aceeași cale.

Tu, ca să fie dulce otrava morții tale.

În loc de fier în vârful săgeților, pui flori:

Dar celui care moare, ce-i pasă că-l omori

În chip brutal ori gingaș, cu spadă ori cu floare?

Dar mă omori tu singur, ș-aceasta-i ce mă doare!

O, de-ai avea tovarăș, tu, zeu nevindecat.

Pe fata cea cu ochii de cerb înspăimântat.

Voi doi să mă ucideți, cu orice chinuri grele – Aș ști că-s mort încalte de dorul dragei mele!

(Se uită pe jos, urmărind cu ochii)

Iubita mea desigur azi s-a plimbat, trecând

Pe-aici că văd în cale flori rupte de curând.

Și iarba e strivită de miclele-i sandale – Aceste foii de lotus sunt azvârlite-n cale

De mâna ei, și uite, sunt umede deplin!

Ea s-a plimbat pe-aice, îmi pare, cu puțin

Măi înainte! Iată, e urmă de femeie!
Ah, îne-a alungat-o? Ar fi putut să stea
Măcar un sfert de oră mai mult! De ce-am rămas
Și eu în alte locuri, pierzând un sfert de ceas?
De-ar fi venit venit Dușanta grăbit, ar fi întâlnit-o!
Nu ești p-aici? Răspunde-mi, nu te-ai ascuns, iubito.
De mine?

(Vede pe cele trei fete, la o mică depărtare)

Ah, privește-o, cu prietenele ei!
Așa! Să m-ascund bine, că dânsese-s femeii!

(Sucantala pe pajiște. Fetele lângă ea)

PRIAMVADA

Șocantala, ești trează? Răcoarea-ți face bine?

SACONTALA

Da! Cât de obosite vă simț eu, pentru mine.

ANUSUIA

Adoarme iar! Visează și geme ne-nterupt.

Și câte de frumoasă!

PRIAMVADA

Dar cât este de supt Obrazul ei, și arde!

(Către Anusui.)

Nu știi tu ce o doar

ANUSUIA

Știu eu! Am bănuială că pentru rege...

PRIAMVADA

Gândeam și eu!

ANUSUIA

Dar gândul ne poate înșela.

PRIAMVADA

Eu am să-ntreb! Adică de ce n-aș întreba?

Căci nu ne-aude nimeni, suntem numai noi două – Auzi, nu
dormi, iubito? O, spune-ne și nouă

Ce ai? Mai înainte ce vesele eram.

Ș-acum, de când tu suferi...

SACONTALA

Ce credeți voi că am?

PRIAMVADA

Noi ne gândim la toate și nu ghicim. Vezi, dragă.

Prin somn tu plângi și tremuri, îți arde fața-ntreagă.

Îți lași mâinile moarte s-atârne peste pat.

Ți se suptie trupul! De ieri tu n-ai mâncat

Nimic! Așa-i cu tine, precum se povestește

De-o fată-n vreo poveste, când fata se-ndrăgește!

Să-mi spui unde te doare? Aici – ori poate-aici?

(Punându-i mâna pe rând la cap, pe piept, pe coaste)

Aici?

SACONTALA

Mi-e greu.

PRIAMVADA

De cine? Mă superi, dacă zici!

SACONTALA

Dar nu ca să te superi! Dar zic că mi-e rușine.

PRIAMVADA

De noi? Tu ne ești soră.

SACONTALA

Dar nu de voi! De mine!

Și ce să spun? Eu însămi nu știu ce-ar fi de spus.

Ați rade! Dacă vine, să-i spui... e spre apus.

Și nu mai vine!

PRIAMVADA

Tata?

SACONTALA

Nu tata! Vine tata?

PRIAMVADA

Nu vine.

SACONTALA

Dar el vine?

PRIAMVADA

(Către Anusuiia)

Cu ea de-acum e gata!...

O, nu-ți închide ochii și nu visa mereu.

Că prea te-nvinge răul!

SACONTALA

(Tresăriră)

S-adorm?

PRIAMVADA

Adormi mereu.

SACONTALA

(Se ridică)

Mă doare!

Și mi-e milă de voi! Atâta grabă!

(Priamvada, în genunchi, o dezmiardă)

PRIAMVADA

De noi? De ce, iubito? Dar tu – cât ești de slabă!

Te-a deocheat vreun demon din cei ce-au fost învinși

De rege.

SACONTALA

(Grabnic)

Crezi?

PRIAMVADA

Ce alta! Ori poate...

SACONTALA

(Roșind de teamă)

Ce?

PRIAMVADA

Ori poate...

Dar stăi! Pe rând voi spune pe câte le știu toate.

Și când voi spune dreptul; să nu-l tăgăduiești!

Vrei? Te-a certat Gautami?

(Sacontala dă din cap, râzând)

Nu-i asta! Te gândești

La tata și ți-e teamă că poate să-l ajungă rău?

(Sacontala neagă iarăși)

Te-a prins urâtul, și vremea-ți pare lungă?

(Sacontala neagă din nou)

Te-ai îndrăgit de rege.

(Sacontala se lasă în brațele Priamvadei și plânge)

Ș-atâta timp n-ai spus!

SACONTALA

A, dac-ar fi stat acasă!

Ori dacă s-ar fi dus

Și el acasă. Singur rămâne în pădure.

S-aducă lumii pace, și pacea mea s-o fure...

DUȘANTA

(De după copacul din apropiere)

Ah rumena ei gură a spus ș-acest cuvânt!

Ah, cât de larg ești iarăși, tu, strâmtule pământ!

Cum face-n supărare, cu fiul dânzei mama.

E-al bate, ea-l dezmiardă, așa faci și tu, Cama.

Ne bați ș-apoi ne mângâi! Ce dulce vălmășag!

PRIAMVADA

(Către Sacontala)

Ei las! Ce plângi? E rege, și vrednic să-l ai drag.

SACONTALA

E vrednic, da! Ș-aceasta-i de-ajuns pentr-o iubire?

Atâta numai? Pieptul mi-e ars de suferire.

De plâns am ochii lâncezi, și-n plânsete mă zbat

Ca un copil, pe cred nu-l culci nelegănat – Tu-mi spui că sunt cuminte? Toți oamenii să-mi spună.

Nu cred! Sunt o nebună, eu văd că-s o nebună:

El rege, eu o fată săracă, din neam prost.

Ce-i pasă lui de mine, ce sunt și cine-am fost?

E vrednic, zici! Cu asta tu-mi stâmperi poate plânsul?

Când știu că el mă află nevrednică de dânsul!

PRIAMVADA

Să nu mai zici o dată ce-ai zis! Că dac-ar fi

De față, supărarea desigur l-ar mâhni!
Sacontala, mi dau capul că și el te-a prins dragă!
Am și eu ochi, ș-atâta pot și ei să-nțeleagă!
Când te-a văzut, Dușanta a stat încremenit.
Și cum ședea pe prispă, întruna te-a privit
Mai pe furiș o clipă ș-o clipă mai pe față!
Eu l-am văzut!

ANUSUIA

Dar ochii i-au stat la tine ață!

Eu știu!

PRIAMVADA

De ce stă-n codru? E trist ca un pierdut.

Azi l-am zărit prin crânguri ș-abia l-am cunoscut.

ANUSUIA

E slab.

PRIAMVADA

(Către Anusuiia)

Așa-i?

ANTISUIA

Ca moartea!

PRIAMVADA

Îți spun eu! Nu-i în fire.

Știi ce-ar fi bine, dragă? Să-i dăm curând de știre

Că tu-l iubești! Ce, Doamne! La boală, dă-ți de leac.

SACONTALA

O, nu. Eu mă cutremur! Dar asta cum s-o fac?

PRIAMVADA

Să ne gândim! În urmă, leac trebuie să fie dragă!

Uite, astfel: Tu faci o poezie.

Iar o scriu cu unghia pe-o frunză subțirea

De lotus ș-o împătur.

SACONTALA

Și ce să fac cu ea?

PRIAMVADA

O-mpătur bine-n patru, așa ca pe-o scrisoare.
Ș-apoi o pun ascunsă într-un potir de floare.
Și-n urmă merg la rege cu floarea, i-o îmbiu
Așa la pe-ntâmplare...

ANUSUIA

(Bate în palme)

Și ce urmează, știu!
Ia floarea, află frunza și iacă!

DUȘANTA

(Tot de după copac)

Ce șirete!
Din mâna lor și apa e-n stare să te-mbete!

PRIAMVADA

Ce zici? Eu cred că-i bine.

(Sacontala tace, gânditoare)

Faci versuri? Fă curând!

Să fie potrivite!

SACONTALA

Nu pot! Nu-mi vin în gând.

Nu vreau și nu se cade.

PRIAMVADA

Prea mult îți iei de seamă!

SACONTALA

Mi-e nu știu cum! Și-mi bate și inima de teamă
Că-l supăr, și-mi va face mustrare, că i-am scris.

DUȘANTA

(Încet)

O, nobila-ntrupare a dorului din vis.
Chiar tu, cui însuși Brama e-n stare să se-nchine
Că-i ești de tot frumoasă, te temi chiar tu de mine?
Și-n fața ta, ca robii, nemernic eu mă-nchin!
Să-ți fac muștrări, iubito? Ce vorbă!

PRIAMVADA

Prea puțin

Pui preț pe tine. Spune-mi, ce crezi, e om cuminte
Acel, ce fiind bolnav de soarele fierbinte
Al verii, prinde frică de foc și totdeauna
El seara ia umbrelă, crezând că-l arde luna?

SACONTALA

Dă-mi pace, să-mi prind versul.

DUȘANTA

Frumos ca dânsa ce-i?

În tact ea pleacă fruntea, stau ținută ochii ei.

Ș-atât de serioasă cu degetele slabe

Lovește p-un genunchi și numără silabe.

SACONTALA

Nu cunosc inima ta, Dar a mea-i de foc, știu bine!

Patima mă-mbolnăvește – O, nu-i suflet ce iubește

Mai cu patimă ca mine:

Și ce-nvăț, nu pot uita!

DUȘANTA

(Iese de după pom, recitând)

Nici eu nu, ș-aș vrea să pot!

Și mă plâng, c-am învățat-o!

Pentru tine-i chin iubirea.

Pentru mine ea-i pieirea – Și tu arzi, dar, adorato.

Eu de mult sunt ars de tot!

PRIAMVADA

Chiar ars de tot, stăpâne, ne ești binevenit!

(Sacontala vrea să plece)

DUȘANTA

(Oprind-o)

De ce nu stai? Ți-e trupul așa de ostenit

Și-ți trebuie repaus. De ce ți-e greu de mine?

Și ochii tăi sunt lăncezi! Te simți acum mai bine?

N-ai friguri?

ANUSUIA

Le mai are, dar i-am găsit noi leac.

SACONTALA

(Către rege)

O, iartă sunt limbute, ș-atâta gură fac...

REGELE

(Către Sacontala)

Mă lași să șed alături?

PRIAMVADA

De-ai vrea să faci, stăpâne.

Această zi de astăzi, eternă zi de mâne!

În locurile-acestea tu vecinic să petreci.

Să pleci și să vii iarăși ca-n veci să nu mai pleci!

SACONTALA

(Către rege)

Să n-o ascuți! Vorbește prea multe, și ea crede

Că nu mai este lume afară din cât vede!

Dușanta! Alte gânduri și alte griji te bat

Pe tine și, departe de tron și de palat.

Te simți străin în codru și toate-ți par întoarse.

PRIAMVADA

Dar vezi, ți-e supt obrazul, sunt arse

De dragoste; ș-acela, de dragul cui te lupți

Cu tine are de-așemeni ochii supti.

Se luptă cu el însuși de dragul tău.

SACONTALA

(Supărată)

M-așemeni...

PRIAMVADA

În doi, de-aceeași fire, sunt patimile gemeni.

ANUSUIA

Și leacul tău sunt ochii, al căror leac ești tu.

DUȘANTA

(Vesel către Sacontala)

Așa-i? Te-au prins cu vorba!

PRIAMVADA

Nu poți să mai zici nu!

SACONTALA

(Către Priamvada)

Cum ceri tu ca monarhul în codru să rămâie?

Iubirea pentr-un rege nu-i lucru cel dintâie.

E cel din urmă, poate.

DUȘANTA

O, las, nu-mi imputa.

Nu vezi tu că mă face nebun iubirea ta?

De mă rănești cu ochii, tu mă omori cu gura – Noi, regii, n-avem prieteni și partea noastră-i ura

Și cei iubiți d-un rege sunt vecinic cei ce țin

Că regii toți sunt monștri, cu suflet de venin.

Că-n suflet n-au iubire! Și cei mai socotu-și.

Regi că nu sunt oameni, dar oameni sunt ei, totuși!

PRIAMVADA

(Jucând pe naiva)

Dar în **p** alat atâtea neveste ce-și țin ei.

DUȘANTA

(Ridicându-se)

Să fie o lume de femei în jurul meu, stăpână am singură pe-o roabă.

Iar celelalte toate sunt numai de podoabă.

Și-aceste inimi stoarse de dragul tău, i-ai fi

Augură stăpână, și lumea te-ar privi

Cu ochii admirării, știindu-te stăpână!

Cu sceptru-n mâna dreaptă, cu stânga prins de mână

Cu tine! Două lucruri de-acum mă fericesc:

Pământul, că-i sunt rege, și tu, că te iubesc!

PRIAMVADA

(Către Anusuaia, tare, ca s-o audă Sacontala)

Văzând cu ochii, iată, se face sănătoasă!

Obrazul ei e rumen, ș-acum nici nu-i mai pasă

De noi.

SACONTALA

(Se întoarce spre ea)

Răutăcioaso! N-am vreme să te cert!

DUŞANTA

(Către Sacontala)

Te-ntorci de mine?

SACONTALA

Iartă!

DUŞANTA

Aşa ușor să iert? Eu nu te iert, frumoaso! Ba tot te iert, iubită.

De-mi faci un loc și mie pe pajiștea-nflorită.

PRIAMVADA

(Către Sacontala)

De nu – cu ce să-l mângâi?

SACONTALA

(Către Priamvada)

Tot tu! Ce suflet rău!

DUŞANTA

(Pune în degetul Sacontalei inelul de logodnă)

Acesta fie semnul încrederii! Al tău

Să fiu de-acum, iubită!

SACONTALA

(zăpăcită)

Dar tata...

DUŞANTA

Se-nvoiește!

SACONTALA

Mă tem... mă tem... el singur... știu eu! Și nu sosește...

El n-o fi vrând, Dușanta! Iar eu să nu mă crezi...

(Anusui se uită în zare)

ANUSUIA

(Către Priamvada)

Un pui de căprioară! Al tău, sărmanul, vezi

Priamvada! Sărmanul aleargă cât îl ține cată pe mă-sa!

PRIAMVADA

Hai cu mine, Să-l prindem Anusuia!

O, uite fuga lui!

(El pleacă. Puiul de căprioară e numai un pretext ca să lase pe
Sacontala singură cu regele)

SACONTALA

(Tremurând)

Și eu rămân – nu mergeți! eu singură...

PRIAMVADA

(Întoarsă din cale râzând)

Ce spui?

Tu singură!

(Pleacă)

Și domnul întregii lumi cu tine!

SACONTALA

(Către rege, privind în altă parte)

Eu plec...

DUȘANTA

Rămâi, iubito! Pleci plină de rușine

Privirea, parcă ochii se tem de-a mă vedea.

Și când te rog cu lacrimi, mai poți să fii tu rea?

Rămâi aici în umbră! Așa cum ești, o floare.

Prea gingaș e trupul să-l porți acum prin soare.

Cu frunzele de lotus, de-ai vrea tu să mă lași.

Ți-aș face vânt, să-ți apăr obrajii drăgălași

De-arșiță! O, și-o vorbă, o vorbă de mi-ai spune!

Iar albele picioare, de-ai vrea, tu mi le-ai pune

În poala mea, cu mâna eu blând să le dezmiard – (Se apropie tot
mai mult de ea; Sacontala tremură tot mai tare

SACONTALA

O, lasă-mă; ai milă și lasă-mă! Că-mi pierd

Și capul – tu n-ai dreptul – nu ești dator – o, pleacă!

Priamvada e numai datoare, ca să-mi facă

Aceste lucruri! Rege, o, fii atât de bun

Și lasă-mă!

DUȘANTA

(Pentru sine)

Ea plânge!

Și n-aș fi vrut să-i spun...

Prea m-am grăbit cu vorba. Vorbesc și eu prea multe

SACONTALA

(Auzindu-l)

Nu asta, nu! Un rege nu poate să insulte.

Dar eu – așa mi-e soarta! Nu pot să fac ce vreau.

DUȘANTA

Te plângi tu de soartă?

SACONTALA

Nu sunt o roabă eu?

Iubesc pe-acela care stăpânului îi place.

DUȘANTA

(Aparte)

Femeie e și dânsa și știu că se preface.

Femeile, când arde mai mult dorința lor.

Atunci știu să se-arate mai fără niciun dor.

Și-ți fac prin șovăire mai plin de patimi chinul;

Tu-nveninat te zbuciumi, chiar pentru că veninul

Nu poți să-l bei.

SACONTALA

Adio! Eu plec.

DUȘANTA De ce?

SACONTALA

Mă tem;

Noi singuri

DUȘANTA

Vrei un martor!

SACONTALA

Pe Brama.

DUȘANTA

Pot să-l chem.

SACONTALA

Dar eu?

DUȘANTA

Tu, ce? O roabă? Eu sunt stăpânul.

SACONTALA

Rege!

Sunt fată, la altarul lui Brama...

DUȘANTA

(Se ridică inzvăpălat)

Se-nțelege!

SACONTALA

(Privindu-l)

Tu ești aprins.

(Vrea să plece. Regele o prinde brusc)

REGELE

Stăi, fată! Tu mi-ai intrat în cap!

Cu mâinile-amândouă te nu te scap.

Ce? Crezi că-mi văd norocul trecând pe dinainte.

Și nu-l opresc?

SACONTALA

Și asta! Fii, rege, tii cuminte!

Nu-ți pierde bunul cumpăt c-un lucru de nimic!

Gândirea ta-nțeleaptă și brațul tău voinic

Ți-au câștigat respectul întregii lumi: pierzându-l

Că pui pe mine mâna prinzi cu mine gândul.

Respect de tine însuți mai poți atunci avea?

DUȘANTA

(Mai potolit)

Dar nu ne vede nimeni!

SACONTALA

Ne pot însă vedea

Sihaștrii. Plin e codrul de oameni. Ține seama.

DUȘANTA!

Nu-mi pasă.

SACONTALA

Nici de suflet?

DUȘANTA

Nici, nici

SACONTALA

Și nici de Brama?

DUȘANTA

(Rușinat, venit în fire)

Tu-mi spui de câte toate, când eu mă simț turbat

De dragul tău!

(Blând o prinde de mână)

Tu vino cu mine la palat!

Femeile de-acolo sunt fala curții mele.

Dar tu-mi vei fi soție și doamnă peste ele.

Iubito, vezi inelul logodnei! E de-ajuns?

Mă crezi acum? Răspunde?

(Amenințător)

Tu n-ai niciun răspuns? N-ai milă să te-ndupleci?

Ce suflet ai în tine?

Eu n-am ce să mai caut pe-aici. Rămâi cu bine!

(Regele, mânios și plin de ambiție, pleacă repede.)

SACONTALA

(Privind în urma lui, cu glas stins)

De-ai fost iubit de dânsa chiar numai un minut.

S-a plâns, că n-avea chipul să-ți deie ce-ai cerut.

Prea rău ai fi s-o blestemi! De dragostea ta arsă.

Sacontala spre tine de-a pururi fi-va-ntoarsă

Cu inima! Și vecinic tovarășe-i vor fi

Aducerile-aminte de cea mai dulce zi

A ta, dar nu a dânsei! Nu-ți cere s-o ai dragă.

Dar n-o urî, Dușanta! De-atâta ea te roagă:

Măcar să nu-i fi dușman, și n-o uita de tot!

(Sacontala pleacă încet)

Nu pot – mi se îndoiaie genunchii – nu mai pot!

(Ea dispăre după arbori.

Pauză. Dușanta la o îndepărtare, stând pe loc, privește în urma ei)

DUȘANTA

Ah, inimă de piatră ascunsă-n trup de ceară!...

A fost de zei menită, în cale să-mi răsară

Și ea! Ca să-i duc dorul de-acum prin veac de vremi!

Tu n-ai venit chemată, și mergi, și nu mă chemi

Să viu cu tine! Du-te! Ș-atâta dor te-ajungă.

Să vii, de dor mai lată spre mine iar!

(Vine încet îndărăt, fără să știe că se întoarce)

Ah, lungă ce-i și ziva! Sunt un nebun! Ce vreau?

Să mă închin nemernic acestei – ah! Nici zeii

Nu sunt mai buni cu mine, și eu mă plec femeii?

— Ce-i asta?

(Vede brățara Sacontalei)

E odorul Sacontalei! Pierdut!

O, măcar tu dă-mi dreptul – așa – să te sărut!

Să te lipesc aproape de inima ce geme.

Odorule, tu care ai stat atâta vreme

Pe brațul ei! În Gange tu te-ai scăldat cu ea!

(Sacontala apare de după copaci. Stă pe loc)

SACONTALA

Brățara e la dânsul. O pune-n sân! Ce vrea?

Mă tem să merg, mi-e groază să stau – să merg mai bine!

DUȘANTA

(Văzând-o)

Sacontala, o, spune-mi, te-ntorci acum la mine?

SACONTALA

(silit)

Nu, nu la tine, rege. Mă-ntorc... la tine, da.

Mergând am prins de veste că mi-am pierdut ceva.

DUȘANTA

Am să-ți ajut să cauți. Și ce-ai pierdut?

SACONTALA

(Arătând brațul)

Brățara.

De-aici, Dușanta, uite de-aici! M-apucă seara.

Și vreau să merg acasă.

DUȘANTA

(Ironie)

Și plângi că eu te-opresc?

SACONTALA

Ah, ce să spun eu mamei de-o fi să nu-mi găsesc

Brățara?

DUȘANTA

(Sarcasm)

E la rege. Așa să-i spui, și iat-o!

SACONTALA

(Rugătoare)

De ce să-i spun minciună? Nu-i spun, că nu ți-am dat-o!

DUȘANTA

(Energic)

Mi-o dai acum.

SACONTALA

O, dă-mi-o!

DUȘANTA

(Rugător)

Nici asta nu mi-o dai?

SACONTALA

La ce bună, rege? Și ce nevoie ai

De două-trei cotoare de nufăr? Dar eu, biata

Cât sunt de dojenită de mama și de tata!

DUȘANTA

Fă-ți alta!

SACONTALA

O cunoaște Gautami! Tu ești bun.

Mi-o dai?

DUȘANTA

Dar, astfel numai, de lași ca să ți-o pun

Pe braț. Nu vrei?

SACONTALA

(Întinzând brațul)

Ei, dacă nu vrei altfel...

DUȘANTA

(Punându-i brățara)

Frumoaso!

Prea-mărmurit ții mâna și nu mi-o lași! mai las-o.

Și mai – și mai – cu totul, așa! Acum o lași

Prea mult! O, cât de neted și cât de drăgălaș

Ți-e brațul, parcă-i totul din flori de camalata;

S-ar îmbăta de dânsul și Madava.

SACONTALA

(Zâmbind)

Ești gata?

Tu, hoțule! cu ochii ești silitor, văd eu.

Dar să-mi legi brățara.

DUȘANTA

Nu uit!... Să-ncheie greu.

Nu vezi? Și mi-e și teamă să nu te strâng prea tare

Mai pot să strâng?

SACONTALA

De-ți place, mai poți!

DUȘANTA

Acum te doare?

SACONTALA

Nu, nu!

DUȘANTA

(Oprindu-se privind-o în ochi)

Acum e bine. Să-ți spun ce m-am gândit.

Odată luna plină din ceruri a fugit – Știi unde?

SACONTALA

Nu ştiu! Unde?

DUŞANTA

Ce-mi dai să-ţi spui eu unde?

SACONTALA

Dar spune-ntâi!

DUŞANTA

La tine, pe braţele rotunde!

SACONTALA

(Cochetă)

Nu seamăn eu cu luna! Dar vântul e mişel – Din florile de nufăr
ia pulberea cu el

Şi-mi bate-n ochi. Mi-e poate şi faţa colbuită?

DUŞANTA

Să văd. Apleacă ochii şi-nchide-i strâns, iubită.

Să-ţi suflu de pe gene tot colbul...

SACONTALA

(Râzând)

Vrei? Eu ştiu.

Dar nu mă-ncred.

DUŞANTA

În mine? Un sclav voiesc să fiu;

Şi-un sclav nimic nu face mai mult decât îi cere

Stăpânul.

SACONTALA

Dar când face?

DUŞANTA

El n-are nici putere!

SACONTALA

Dar când o are?

DUŞANTA

Face.

SACONTALA

(Ameninţând cu degetul)

Ei, vezi! M-ai fi-nșelat!

Dar ce, pe frunte-mi sufli? Ajunge!

— Mi-ai suflat

Pe ochi acum, ei lasă! Pe-obraz, stăi, stăi! Dar spune

Așa de scurtă vreme ești sclav cinstit? Te pune

Stăpânul să-i coși haina, iar tu, tu o descoși...

DUȘANTA

Sunt eu de vină dacă ai ochi așa frumoși?

SACONTALA

Și ce-mi vei cere plată? Să nu-mi ceri mult!

DUȘANTA

E plată

De-ajuns că tu gurița n-o temi apropiată

De-obrazul meu, și ochii tu nu-i ferești mereu.

SACONTALA

Eu vreau să nu mă mustri. Ți-ajunge-atât?

DUȘANTA

Știu eu!

Destul e pentr-un flutur să vadă flori.

SACONTALA

Îmi place

Că nu-mi ceri mult; și-i bine, căci nu știu ce m-aș face!

Eu nu știu nici ce plată să-ți dau.

DUȘANTA

(O sărută de mai multe ori)

Nimic n-ai ști?

Dar asta... asta... asta...

(Se ivește un sihastru bătrân)

DURVASAS

O, cât de rău va fi

Sacontala, de tine! Acum, de-atâta vreme

Degeaba vin sihaștri, la jertfe să te cheme!

Uitat-ai tot, și-altare, și rugi, și sfântul post – Așa-mi ești
preoteasa lui Brama? Cât ai fost

De bună mai-nainte, cât timp sârmanul tată
Era pe lângă tine! Și cât ești de schimbată
De când e dus.

SACONTALA

Mă judeci?

DURVASAS

(Furios, arătând spre rege)

O, taci, că mi-e rușine

De câte văd! Tu-n codru, și-acesta lângă tine!

E crimă! Dar ascultă, și-asculte-mi Dumnezeu

Cuvântul! Să se lege acest blestem al meu:

Iubitul tău, pe care-l crezi

Menit de soarte.

Să-l ai amic până la moarte.

În brațul altora să-l vezi!

(Pleacă prin codru)

DUȘANTA

(Nebăgând în seamă pe sihastru)

Iubita-mi, așadar ă, cu dragoste-mi plăti.

Căci i-am legat brățara...

(Vrea s-o sărute din nou)

UN GLAS DIN CODRU

La râul Mălini

Ciatravaca se plânge. Lumina-i tot mai slabă!

SACONTALA

(Speriată)

E glasul mamei, rege. Ascunde-te degrabă.

(Regele s-ascunde. Gautami vine)

GAUTAMI

Tu singură! Cu nimeni, ș-aici?

SACONTALA

Cu Dumnezeu.

GAUTAMI

Ți-aduc în vas agheasmă. Ce zici, te simți tot rău?

SACONTALA

Mă simt mai bine, mamă, și parcă mă mai lasă
Și frigul.

GAUTAMI

(O sărută)

Draga mamei, de-ai fi tu sănătoasă!

(Pleacă amândouă: Dușanta se arată)

DUȘANTA

(Patetic)

Venit-a și norocul din alte lumi pribag.

Ș-abia sosit, el grabnic re-ntorsu – s-a din prag!

O, parcă știu, sărmanul, că-i dus să nu mai vie!

Tușiule, pe tine te chem de mărturie.

Că tu-mi vei fi mormântul pierdutei fericiri!

Durerea sufletească, născută de-amintiri.

E cea mai grea durere! Tot, tot ce mi s-arată

În jur, îmi amintește vreun lucru drag! Odată

Râdeam de nălucirea oricărui visător.

Când pentru o zi trecută plângea, izbit de dor.

Iar azi sunt eu nebunul, acel ce plâng trecutul

Și-n viitor mi-e groază de-ntreg necunoscutul – Aici a stat pe
iarbă trupșorul ei cel supt!

Al ei a fost piciorul acela care-a rupt

Aceste flori! Și uite, aici ședea pierdută

De drag, privindu-mi ochii, ș-aici a fost căzută

Brățara ei! Și singuri aici am fost! Ș-aici

A plâns, c-am insultat-o! De mâinile ei mici

Sunt rupte-aceste frunze! Acesta-i locul, unde.

Chiar cel din urmă freamăt mă-ntreabă și-mi răspunde!

Aducerile-aminte mă dor! Ș-un dulce glas.

D-aș vrea să fug, m-oprește la fiecare pas!

Aici făcea ea versuri ș-aici mi-a pus scrisoarea.

Ș-aici am sărutat-o, aici fermecătoarea...

(Reculegându-se și lovindu-se cu mâna de frunte)

Nebun ce sunt! Iubirea e-n stare să mă îngroape.
Și când a fost de mine Sacontala aproape.
Eu ce-am făcut? Șireata, vorbea tot ocolind!
M-a dus încet cu vorba, să-mi spuie, s-o cuprind!
Să-mi caute ea prilejul, s-ajung ca să-i cer plată
Să n-o sărut, când dânsa se cere sărutată!
Acum e tânguirea mai mult ca de-n zadar.
O, de s-ar întoarce timpul, să fiu cu dânsa iar.
Aș ști cât de șireată se zbate în braț iubirea;
N-aș da de jumătate pierdută fericirea!

ACTUL IV

BRAMINUL

Se face ziuă. Luna se culcă-n roșu-i pat.
Aruncă peste sineși veșmânt întunecat.
Ș-adoarme. Floarea nopțiise-nchide blând și lasă
Frumosu-i cap s-atârne pe piept ca o mireasă
Cu ochi duioși, când plânge după iubitul ei
Cel dus departe.
Uite, și luna-n ceruri ce-i?
Răsare-așa măreață din valurile mării.
Izbește-ntunecimea ș-aleargă-n largul zării.
Cutreieră văzduhul de dânsa-nspăimântat.
Și-ntocmai ca pe-o frunte de domn încoronat.
Își pune ea piciorul pe-un pisc, pe Himalaya.
Iar florile, cuprinse molatic de văpaia
Iubirii ș-admirării, îi fac din părul lor
Cununi, așa ca unui erou învingător.
Al ei e tot văzduhul, și tot mai mult se suie
Până-n palat la Vișnu, în sfânta cetățuie
A cerului. De-acolo nu-i drum, să mergi mai sus.
Și cade luna, cade, s-afundă în apus.
Mai grabnică scoboară, mai palidă devine
Din pas în pas, ajunge la dealuri, la coline.
La șes, în urmă piere, izbită de-alte zori

Și cine-o plânge? Codrul și roua de pe flori!...
Ca omul! El se-nalță mai tare, tot mai tare.
Al lui e tot pământul cuprins de admirare.
Pe frunți de regi așază piciorul glorios.
Dar când ajunge culmea, începe-a cădea jos.
(Priamvada vine)

PRIAMVADA

Ce faci aici?

BRAMINUL

Nimica. Aștept să vie ceasul

De jertfă.

(Priamvada strigă după Anusuia)

PRIAMVADA

Anusuo! Ce stai? Grăbește-ți pasul!

Avem, până la jertfă, mult lucru de-mplinit.

(Începe să culeagă flori)

ANUSUIA

Am fost la tata Canva, să-ntreb cum a dormit

Sacontala.

(Anusuia se pleacă și culege, și ea flori)

PRIAMVADA

Și doarme?

ANUSUIA

Nu doarme. Plânge dusă.

Când am intrat la dânsa, ședea cu fruntea pusă

În palme. Nedormită, cum e, mi se părea

Ca moartă. Doamne aperi!

PRIAMVADA

Ei taci! Și ce zicea?

ANUSUIA

Mi-a spus că ea se teme de visul ei.

PRIAMVADA

De care?

ANUSUIA

Știu eu – de astă-noapte! Ea nu mi-a spus. Îmi pare
Că-i rău de noi. Dușanta de-atunci, când i-am trimis
Scrisoarea, cam de-o lună, nimic nu i-a mai scris
Și nici nu vrea să afle, că moartă e, ori cum e?
Acolo prin orașe e lumea altă lume.
Sunt prinți și domni! Un rege e tot cuprins de ei!
Ș-apoi – știi tu – el are o sută de femei.
Știi tu? Și lui îi iese din cap de-atâta vreme
Sacontala...

PRIAMVADA

Taci, proasto, că n-ai de ce te teme!
Femeile sunt numai podoabă pentru regi.
N-a zis și el?

(Se uită în coșul Anusuiiei)

Spui fleacuri, dar flori nu prea culegi!
Eu mi-am umplut cofița. Tu cât ai, Anusuio?
Ne-așteaptă tata Canva, ia cofa mea și du-i-o.

(Anusuiia pleacă grabnic, se împiedică cade)

ANUSUIA

Așa vezi!

PRIAMVADA

Rupe-ți capul!

(Anusuiia ridicându-se scuturându-se de țărână)

ANUSUIA

N-ai fi putut cădea

Și tu?

PRIAMVADA

Dar eu încalte cădeam cu cofa mea.

Adună-le degrabă! Ce stai, ca o bătrână

Cu mâna-n șold?

ANUSUIA

Dă-mi pace, că m-am lovit la mână;

(Anusuiia pleacă)

PRIAMVADA

(Singură)

Sărmana! Cine știe, femeile-n oraș
Sunt altfel! Poate ele iubesc mai pătimăș!
Știu râde mai aprinse și se pricep mai bine
La dragoste. O, Doamne, s-a prins acum de mine
Prostia Anusuiei! Să cred eu vorba ei?
O sută – mare Doamne! – o sută de femei
Pot într-o zi un munte cât cerul să-l răstoarne.
Unui bărbat adică nu pot să-i puie coame?
Aș, ce? El e cuminte, viteaz și e-nvățat.
Și-i rege! Dacă-i rege, ce-i el? Nu-i tot bărbat?
Mă mir așa, ca proștii, eu singură, cum poate
Dușanta să le ție în casa lui pe toate?
De ce-i sunt bune? Una de-ajuns e peste cap.
Cum zice tata Canva! Ș-o sută unde-ncap?
Și ce fac toată ziua?

ANUSUIA

Am zăbovit?

PRIAMVADA

(Îndemnând-o la lucru)

Culege!

Eu m-am gândit la vorba ce-ai spus-o tu, la rege.

ANUSUIA

Ha, ha! Șireata mamei! Știu eu că te-ai gândit!

PRIAMVADA

Tu știi?

ANUSUIA

Îți umblă capul și ție la iubit!

PRIAMVADA

Și dacă-mi umblă?

ANUSUIA

Umble-ți! Iubirea-i rugăciune.

PRIAMVADA

(Ascultând un glas din codru)

Durvasas, furiosul. Ia taci să văd ce spune.

ANUSUIA

Sacontala, sărmana! El, dragă, vezi ce-i face!

I-a zis iubita noastră vreo vorbă ce nu-i place.

Și el a blestemat-o!

PRIAMVADA

Ce mânios s-a dus!

Ea poate nici nu știe ce vorbă rea i-a spus...

ANUSUIA

Pe unde-o fi fost oare de-atunci?

PRIAMVADA

Să-l știe sfântul!

ANUSUIA

Eu plec și-l rog s-o ierte.

PRIAMVADA

Te-aștept.

ANUSUIA

Mă duc ca vântul.

PRIAMVADA

Mi-s mâinile-amorțite, așa cu greu le port!

Și capul, și tot trupul mi-e nu știu cum, ca mort.

Ajung și eu, cu vremea, să-mi pierd cu totul firea!

Iubirea e de vină, ce alta? Căci iubirea

A veștejit și fața Sacontalei! Nu-i ea!

Ieri seară am văzut-o și m-am speriat. Ședea

Pe-un colț de stâncă; slabă, s-o suflă-n vânt. Cu părul

Pe spate și cu capul în mână – spun adevărul.

Că știu că n-am vreun bine să minț, de dânsa chiar – Zâmbea, ca
omul care bea moartea din pahar.

Și mă privea în față și nu vorbea cu mine.

Ș-am zis atunci că boala de dor nu e de bine.

(Vine Anusuiia)

ANUSUIA

Am fost.

PRIAMVADA

Și ce-i?

ANUSUIA

E bine. Dintâi n-a vrut defel.

Dar l-am rugat cu lacrimi.

PRIAMVADA

Ei, cum. Și ce-a zis el?

ANUSUIA

A zis: „Atunci să piară blestemul de la casă.

Când va vedea Dușanta inelul de mireasă”.

PRIAMVADA

Atât? Inelul dânzei, pe care i l-a dat

Dușanta? Când va merge Sacontala-n palat.

Ea are să-i arate inelul! Să n-ai teamă.

Blestemul lui Durvasas e vânt!

ANUSUIA

De bună seamă.

Dar știi? Să nu-i mai spunem! Ar plânge, s-ar muștra.

Să taci, să nu mai știe Sacontala.

PRIAMVADA

Da, da!

(Sacontala vine)

SACONTALA

Culegeți flori?

ANUSUIA

Culegem.

SACONTALA

Veniți vă cheamă tata.

Eu plec.

ANUSUIA

Aud? La curte?

PRIAMVADA

Tu pleci? Dar nu ești gata!

(Anusuiia o îmbrățișează pe Sacontala)

ANUSUIA

A, Doamne, cât îmi pare de bine! Ai să vezi

Pe rege, și-n palatul de marmură să ștezi

D-a stânga lui! Ah, vino! Ah, nu te cred ce zici!

Să pleci! Și ce să facem noi singure pe-aici?

Să lași tu codrul, valea? Să pleci, să lași câmpia?

Pe cât fost, iubito, de mare veselia.

Atâta mi-e durerea! Și parcă eu mă tem – Te duci parcă departe,
să nu te mai vedem!

PRIAMVADA

Ne prinde jalea, dragă! Dar las, tu mergi la bine!

Ne mângâiem cu asta.

ANUSUIA

(Plivind-o cu dragoste, cu lacrimi)

Ce dor ne-o fi de tine!

Să nu ne uiți cu totul! Să vii la noi mai des.

SACONTALA

Să ne grăbim, că tata ne-așteaptă...

ANUSUIA

Ți-am cules

Atâta colb de floare! Să-l iei; are să-ți placă!

Mă duc să iau în grabă păr creț de la o vacă

Și lut de sub altarul jertfirii.

(Pleacă)

PRIAMVADA

(În urmă, aducându-i aminte)

Păr de cerb! Și adă-mi și trei fire de cussa.

Vreau să-ți fierb De vrajă, ca să-ți fie tot dulce sărutatul.

Și dragă să te aibă de-a pururea bărbatul.

(Iese)

(Gautami, mai multe femei, cu cofe pline de semințe sfinte.

În fund, fac altarul de jertfă)

GAUTAMI

Aici ești, draga mamei? Sihaștrii au venit

Să-și ieie ziua bună.

UNA

Pe tine te-am iubit

Mai mult decât viața, ș-acum te duci!

SACONTALA

E soarta!

ALTA

Ah, parcă duci lumina cu tine!

A TREIA

Parcă moartea

A-ntrat în codrul nostru de când ne-ai spus că pleci!

A PATRA

Izvoarele din vale de-acum ne vor fi seci;

Nu vom vedea la ușă stând blânda căprioară;

Și florile-și vor plânge mahnita surioară – Dorindu-te, lipsite de
tine și de ploi!

A CINCEA

Să nu ne uiți cu totul!

A ȘASEA

Mai vino pe la noi!

CANVA

(Venind gânditor)

Așa, așa, iubito! Tu-mi duci dorita pace.

Tu-mi duci cu tine viața și tot – dar n-am ce face!

Mă tremură durerea când văd că te topești

Cu dorul tău!

(O prinde de mâini)

Nu plânge! Tu, tânără cum ești.

Nu poți să stai departe de cel ce te dorește.

Eu te-am iubit ca ochii din cap copilărește.

Te-aș fi ținut pe palme și-n sân te-aș fi culcat

Și-n schimbul sihăstriei întregi nu te-aș fi dat.

Dar dacă-i scris să fie așa, iubito, du-te!

Eu te cunosc! Și zeii cunosc a ta virtute!

Un glas de zeu, la jertfă, din aer mi-a vorbit:
„Copila ta de suflet, bramine, a primit
Din slava lui Dușanta, a regelui, o rază
De vecinică lumină! Precum se-ngreunează
De focul sfânt stejarul, când norii-s plini de foc.
Așa copila! Să-i fie de noroc!”

Nu poți să stai, iubito, nu poți să stai acasă!
Încinge-te, salba și brâul de mireasă.
Și pleacă mângâiată din casa unde-ai stat
Cu noi, părinții vitregi, de când te-ai deșteptat.
De-acum ai altă casă, și altul ți-e părinte.

SACONTALA

Străinii.

(Canva o îmbrăpșează, aproape plângând el)

CANVA

Lasă, dragă! Ești bună și cuminte.

(Priamvada Anusua se întorc)

Aici am pentru jertfă și boabele de grâu – Acum dintâi, să
mergeți, copilelor, la râu

Să vă scăldați în apa cea sfântă care spală
Și sufletul, și trupul, căci gându-i cu greșeală
Și trupul de țărână, iar cu păcate-n gând
Nu poți să te apropii de foc. Veniți curând.

(Fetele pleacă să se scalde)

SARNGARAVA

Tu m-ai chemat, părinte.

CANVA

Samgarava, te știu

Om bun și cu credință – dar toți te știm noi bine – Sacontala azi
pleacă la curte, și pe tine

Te rog să mergi cu dânsa.

SARNGARAVA

Sunt gata.

CANVA

Eu acum

Sunt întrecut cu vârsta și nu mă-ncred la drum – Și zi-i aceste vorbe: „Stăpânule, iubite!

O binecuvântare din codri îți trimite

Bătrânul Canva. Zeii să-ți fie buni în veci.

Și te mai rog, stăpâne, cu dragoste să-ți pleci

Tot sufletul și gândul spre cea de tine-aleasă.

Pe fata mea voit-ai să numești mireasă.

Primește-o, dar! Noi cerem de-acum locașul tău.

Iubire nu-ți pot cere, căci ea-i la Dumnezeu!”

SARNGARAVA

Te-am înțeles, părinte. Ce zici, s-a împlinit.

CANVA

Voi arbori din codru de zâne locuit!

Vestiți că ea se duce, se duce! Niciodată

Voi n-ați avut o soră mai bună, mai legată

Cu soarta ei de-a voastră! Ce grijă vă purta!

Ea când avea trei picuri de apă, îi vărsa

Pe voi, ca s-aveți hrană, iar ea răbda de sete.

Ea și-ar fi rupt vreodată cu drag să-și puie-n plete

Vreo frunză ori vreo floare, dar nu și-a rupt din voi – Ah, parcă pentru o floare toți pomii rămân goi!

Ce dragi i-ați fost! În lume n-avea o sărbătoare

Mai mare decât ziua când răsărea vreo floare.

GLASUL CODRULUI

Norocul fie-i partea! Să-i umble vrerea-n plin.

La arșiță să-i fie prieten vântul lin.

Și soarele prieten în zilele de iarnă.

Și florile de nufăr în drum să i s-aștearnă!

Iubită ea să fie ca umbra la izvor.

Să nu cunoască plânset și chin tulburător!

Pământulul să-nflorească sub micile-i sandale.

Lumină să se facă pe urmă-i, când, în cale.

Va trece mai frumoasă ca sute de femei.

Și limpede să-i fie de-a pururi scaldă ei!

SACONTALA

Așa-mi părea de bine, că plec, eram ca beată.

Căci am să-mi văd iubitul – ș-acum, așa deodată.

Mă prinde jalea, uite! O zi de-aș fi rămas

Măcar! Să plec și toate, vai, toate să le las!

Și-n urmă, cine știe când ne-om vedea!

PRIAMVADA

Ei lasă.

Nu zice-asa! Tu doară vei mai veni pe-acasă!

SACONTALA

Și nu cunosc pe nimeni; tot singură voi fi

Cu dorul meu în suflet! Și voi putea trăi

Acolo, fără codru? De-acum să n-am aproape

Nici cântecul de păsări, nici șopotul de ape.

Nici freamătul pădurii și baterea de vânt – Potecele plouate,
ruptura de pământ

Și zarea care joacă în zilele senine.

Când monotonul murmur al cântului de-albine

Străbate din tot locul și nu-l vezi nicăiri.

Ah, toate! Tot ce-i stratul întregii mele firi.

(Vede lângă ea un tufiș de madhavi)

Sărmana! I se pleacă frunzișul, parcă plânge!

Aici, să-i puneți, tată, proptea. Altfel se frânge.

(Către Priamvada Anusuia)

De-acum pe voi, iubite, vă las în locul meu;

De flori purtați-mi grijă, udați-le mereu.

CANVA

Le vom uda, și mâine vom curăți frunzișul.

Voi îngrădi și amra de colo; iar tufișul

Acesta ne stă-n cale, aș vrea să-l mai rătez

Să fac pe-aici potecă la deal, să mai scurtez

Din drumul de pe colnic.

(Sacontala vede în livadă o căprioară)

SACONTALA

O, biata căprioară! Azi n-am văzut-o! Uite, ce veselă scoboară

Pe coastă – te rog, tată, când va făta, să-mi spui!

Să-mi dai pe-un om de știre, ori să-mi trimiti un pui.

Dar nu uita!

(Un pui de antilopă trage de haină pe Sacontal. Ea se întoarce)

CANVA

Vițeaua! te trage de pulpana

Veșmântului.

(Sacontala se pleacă cuprinde gâtul)

Tu? Vino! Ce blândă e sărmana!

N-ai mamă, nu, iubito, căci dânsa a murit!

O, cât îmi ești de dragă! Știi tu cum te-am hrănit

Din mâna mea cu iarba cea proaspăt adunată?

Și când veneai acasă, cu gura sângerată

De colțul ierbii aspre, mai știi tu cum te-am uns

Pe rană cu oleiuri! Și astăzi am ajuns

Să mă despart de tine – pe căi necunoscute!

Iar tu m-apuci de haină, ca să m-oprești? O, du-te.

O, du-te și mă lasă, că noi de azi suntem

Doi despărțiți! De astăzi noi nu ne mai vedem – Să-ți poarte grijă
cerul de-acum, și să te crească

Din mila lui!

PRIAMVADA

Ea știe de mult acum să pască.

SACONTALA

Ah, știe! Dar când n-are pe nimeni, cum n-am eu!

(izbucnește în plâns)

CANVA

Nu plânge, dragă! Plânsul e dat de Dumnezeu.

Dar nu e totdeauna la loc! Și nu e bine!

Vin vremuri, draga tatii, când simți așa că-ți vine

Să plângi, să plângi cu hohot, ș-ai plânge și nu poți!

Nu plângi numai tu, dragă, plâng eu și plângem toți – Plângând

te naști și-n urmă plângând au să te-ngroape.

Când simți că-ți izvorăște un picur sub pleoape.

Dă-ți suflet și silește-l să-ntoarcă la izvor.

Că-n urma lui vin zece, ș-o sută-n urma lor;

Îneacăți dar durerea, când simți că-n ochi iese!

(Mișcat dureros)

În calea ta prin lume tu vei vedea adese.

Că ai să sui pe dealuri și să scobori în văi.

Și-i greu să afli drumul cel drept, și pașii tăi

Nu lasă pe tot locul o urmă, tot aceea – Virtutea, draga tatii,
virtutea este cheia

Ajungerii la bine!

(Se reazemă de un pom. Obosit)

Mă simț și eu bătrân.

Mi-e slab acum și capul, ș-abia, abia mă țin

Picioarel, în urmă, eu am numai o fată

Ș-această zi-n viață o văd de-ntâia dată!

Ascultă-mă! Dușanta e rege și-i om blând;

Noi îl iubim, că este al nostru. Ajungând

La curte, vei fi pusă în rând cu celelalte

Femei; și poate sta-vor pe trepte mai înalte

Vreunele, or poate tu-n frunte le vei sta – Noi nu știm! Dar la
urmă, oricum s-ar întâmpla.

Ești blândă azi și blândă rămâi viața toată.

Tu fă ca celelalte femei să te socoată

O soră, ba chiar sclavă, dar nu rivala lor!

Pe rege tu-l iubește, dă cinste tuturor

Celor de dânsul ș-atunci vei fi cinstită.

De vei simți cu timpul că nu-i mai ești iubită.

Nu-i face-mpotrivire și nu te supăra

Pe el, ca să nu superi pe cei din preajma ta.

Cu cei mai mici din casă fii bună, însă dreaptă.

Și judecă-ți tot pasul și nu grăbi la faptă.

Nicicând nu fi pripită cu dorul care-l ai.

Și nu uita cu cine și pentru cine stai
În casă! Iar în prieteni prea mult tu nu te-ncrede!
De nu te vede nimeni, din ceruri Brama vede.
Să n-o asta! Singur ți-ajunge Dumnezeu:
Te mângâie la bine, te-amenință la rău.
Femeile modeste sunt cuib de fericire.
Iar cele-ntr-o ureche sunt ciumă și perire...
Zic bine, Gautami?

GAUTAMI

(Către Sacontala)

Ascultă-l, draga mea!
Ți-e tată, nu-ți vrea răul!

CANVA

Tu singură-i vedea
Ce bine ieși la cale, când umbli tot cu bună.
Din rău mai rău răsare, înseamnă asta una.
Că noi sihaștrii, simpli și proști precum suntem.
Cunoaștem bine lumea, căci toată o vedem
Pe din afară. Alții o știu numai din nume;
De ce-am fugit noi oare? De unde? Nu din lume?

(O îmbrățișează o sărută)

Ș-acum să mergi în pace! Așa, odorul meu!
Și cerul te iubească, precum te iubesc eu!

(Anusuiia și Priamvada îmbracă pe Sacontala)

PRIAMVADA

Alt brâu i se cuvine acestui trup frumos.
Și altă salbă. Uite, când pleci privirea-n jos.
Ce stă gătită! pun la piept o floare
Și flori în păr, și-n urmă trei flori la cingătoare.
Sub brâu, așa! Și-n mână tot flori, acest mănunchi.
Ș-acum închei cununa de flori peste genunchi
Și jos la poala hainei – cum plângi strângând din gene.
Ah, parcă tu ești zâna din basmele codrene!

CANVA

Samgarava venit-a?

UN SIHASTRU

Îndată va veni.

CANVA

Aceasta e-n vai, cea mai dulce zi!

(Ștergându-și ochii)

Dar, Doamne! După dulce e mai amar amarul – Acum, iubito, vino, să-nconjurăm altarul.

(Procesiune solemnă. Canva, după el Sacontala, apoi toți sihaștrii înconjoară de trei ori focul de jertfă)

Aceste flăcări sfinte să-ți fie-ntr-ajutor!

Tu, focule, tu, zeul etern ispășitor

Al gândului din suflet ș-al faptelor de taină.

Tu, care-mbraci pământul și cerul ca o haină.

În forma ta de aer prin toate străbătut.

Chemate-vom cu glasul de plângere umplut.

Și-auzi-ne! Și brațul cel slab tu fă-ni-l tare.

Și nobil fă-ne gândul cel rău! Și-ajutorare

Trimite-ne, stăpâne, tu cel de-a pururi viu!

(Procesiunea se oprește. Samgarava vine)

SACONTALA

Voi rămâneți în codru? Voi singure-ale mele!

CANVA

Când va veni ursita, s-or mărita și ele

Precum li-e starea casei.

SACONTALA

De-ai vrea tu să le lași...

CANVA

Lor nu li se cuvine să meargă la oraș.

Dar merge Gautami și frate-tău.

(Sacontala Îmbrăpșează gâtul lui Canva)

SACONTALA

Vai, tată!

Eu smulsă de la pieptu-ți, ca floarea, ș-aruncată

Din brazda ei, putea-voi să cresc într-alt pământ?

CANVA

Nu fi așa-ngrijată!

SACONTALA

N-aș vrea să fiu, și sunt!

CANVA

Când tu vei fi nevestă, potop veni-vor, dragă.

Și grijele! Cu gândul să fii la casa-ntreagă.

Să faci sclavilor haine, să dai și să iei bani.

Sa de toate seama, să-ți aperi de dușmani

Averile și cinstea, atunci ești îngrijată!

E greu să fii cu capul la toate! Câteodată

Și cei mai dragi în lume se ceartă, când sunt soți!

Să ai treizeci de brațe, ca să-i împaci pe toți

Ai casei! Când averea e multă, ea se ține

Cu mult necaz! De grija de-acum, o știu eu bine, va veni odată să
râzi, în chinul tău.

Când plânge-ți-vă copilul – și Dumnezeu

Un fiu frumos și verde ca tatăl său!

— Te doare

Că-ți lași acum dar niciun om nu moare

De boala despărțirii de frați și de părinți.

Când are să-i mai vadă! Sunt lacrimi fierbinți.

Pe care le verși tu astăzi, dar s-or răci odată.

Așa e mersul lumii! Tu pleacă mângâiată!

ANUSUIA

Te va primi cu pompă ș-alai, Sacontala!

Și dacă, cine știe de ce, s-ar întâmpla.

Ca regele Dușanta să nu-și aducă aminte

De tine, dă-i inelul.

SACONTALA

(Tresărind)

Lui? Eu? Ah, ce cuvinte!

Mă sperii, Anusuio!

PRIAMVADA

A zis de dragul tău!

Iubirea crede, vecinic, tot numai ce e rău.

Și vede tot mizerii și piedici, unde n-are.

SARNGARAVA

Ne-ntârziem, părinte! E vremea de plecare.

SACONTALA

Și noi, iubite tată, noi când ne-om mai vedea?

CANVA

Vei fi de mult nevestă și mamă, draga mea.

Și fiul tău va crește, voinic de cei de frunte.

Ca puiul de leoaică în peștera de munte.

Și-n zilele primejdii tot cel dintâi va fi – Ș-ajunge-va la vârsta să poată cârmui.

Și-i va lăsa Dușanta toiagul peste turmă.

Ș-atunci, atunci, iubito, în zilele din urmă.

Voi veți veni în codru! Ș-aici ai să petreci

Viața fără moarte a liniștii de veci!

(Se întoarce grăbit, îl podidește plânsul)

Eu am să merg la jertfă! Plecați, plecați în pace!

SACONTALA

O, tu rămâi în codru, tu poți de-acuma face

Mult timp sfințita jertfă! De ce să te grăbești?

Eu însă plec.

CANVA

Copilo, prea mult te tânguiești!

A noastră ești și veșnic vei fi copila noastră

Cât voi vedea eu cerul cu zarea lui albastră

Și văile, și codrul, și cerbii la izvor.

Îmi voi aduce-aminte de tine! Și cu dor.

Cu drag nebun privi-voi potecele bătute

De pașii tăi – oh, gânduri într-alte lumi pierdute!

Și-n fiecare clipă, la orice pas al meu.

La rugă, ori la jertfă, te voi vedea mereu

Cum te jucai tu mică pe-un țărmure de vale.
Cum îmi săreai pe umeri, când îmi ieșeai în cale
Și-mi cuprindeai genunchii, râzând nevinovat.
Și eu cu ochii-n lacrimi spre tine stam plecat
Și te-adiam pe frunte, p-obraz, pe sub bărbie – O, du-te, dragă,
du-te! Și calea ta să fie De flori.

Adio!

(El se întoarce pleacă. Sacontala pierdută privește în urmă-i)

SARNGARAVA

Haideți! Ș-acum cu pasul des.

Că-ntârziem!

SACONTALA

Adio!

PRIAMVADA

Noi mergem până-n șes

Cu tine surioară.

(Pleacă toți. Canva rămâne singurăur.

Se așază pe un trunchi de arbore și privește tăcând, până ce
dispar sihaștrii)

CANVA

N-aș vrea s-o văd plecată – Dar nu! Ori mai devreme, ori mai
târziu, o fată

Ajunge-n mâna celor străini! A fost așa.

Ș-așa va fi de-a pururi! La ce ne-am întrista?

Acum mă simt mai vesel, simt liniștea în mine.

Că m-am scăpat de-o grijă. Așa e orișicine.

Când i s-a dat în pază un lucru prețios

Pe care îl păzește mulți ani conștiincios.

Și-n urmă îl trimite stăpânului acasă

(Ridicându-se, privește spre cer)

Acolo sus e Brama, și Brama nu ne lasă!

ACTUL V

(Palat. Un camelier.)

CAMERIERUL

Ești om!

De-ai fost pe lume gigant, ori un pitic.

Și de-ai făcut de toate, ori n-ai făcut nimic.

De-ai pus tu robi în lanțuri, ori ei te-au pus pe tine:

Un giulgi partea toată, când ceasul morții vine.

Când moartea e totuna, nebun ești dac-alegi

Dintre nebuni pe-un geniu, pe-un mizer dintre regi!

Un rege! Cum e dânsul mai mult decât noi oare?

Îl dor aceleași patimi și griji, durerea-l doare

Ca și pe noi, iubește și uită ca noi toți!

(Vede pe Dușanta)

A, iată-l! Slab și palid, uh. mort! Și când socoți.

Că el e pus de Indra să judece pământul.

La rău se-nalță mâna, și la nedrept cuvântul.

Să fie scut și spadă poporului întreg – Mă tremură chiar gândul,
când stau să-i înțeleg

Durerile din suflet! Sacontala, ea cine-i?

O fată neștiută, rivală a reginei.

Un nume! Ș-acest nume – atâta știu să spui – Dușanta îl rostește
prin visurile lui.

Îl plânge ziua-ntreagă și-l murmură și-l geme!

Cum s-a schimbat la curte întregul trai de-o vreme!

E mut de pasări crângul; și ele parcă știu

Că suferă Dușanta! De când nu mai e viu

Acest palat, chiar codrul clătindu-și creața coamă.

Mai jalnic parcă plânge! Dușanta-i o fantoamă.

Dintr-un mormânt ieșită, de plâns cu ochii roși.

Iar cei ce-l înconjoară sunt parcă chiparoși

Ce vâjje prin noapte și-n vânt ridică graiul

Să plângă la mormântul din care iese craiul!

(El iese, în vreme ce intră Dușanta Vataiana)

REGELE

Ești singur?

VATAIANA

Astăzi, rege, sunt patru luni.

REGELE

Aduci de la sihaștri?

Ce vești

VATAIANA

Nimic din ce dorești.

REGELE

Și haina ei de nuntă cum a primit-o?

VATAIANA

Rece.

Când i-am vorbit de tine, vedeam că ea – mi petrece

Cuvintele c-un zâmbet nepăsător, ca ea.

Și mi-a răspuns cu silă, și-ntruna se ferea

De ochii mei, întocmai ca una vinovată.

REGELE

Ți s-a părut.

VATAIANA

Nu, rege. M-ai prins mințind vreodată?

Avea ceva pe suflet. Ce-avea, ea n-ar fi vrut

Să știu și eu.

REGELE

O vină?

VATAIANA

Și nu mi s-a părut!

O vină, da!

(Se oprește, patetic)

Ascultă-l pe acel care te roagă!

Dușanta, fii cuminte! Să nu-ți mai fie dragă

Sacontala! Iubirea te mistuie ca-n foc.

Orbit tu mergi spre dânsa, și nu spre noroc!

De fetei plină lumea, ce vrei tu poți alege – O fată de sihastru
nu-i vrednică d-un rege!

REGELE

Dar Canva ce va zice?

VATAIANA

Tu prea mult la el!

Și te-a mințit.

REGELE

Dar fata?

VATAIANA

Ea cine-i?

REGELE

Un inel

Am dat atunci copilei, și câtă vreme-l are

Pe deget, jurământul e tare, e mai tare

Ca voi, ca mine însumi, ca toată legea mea.

VATAIANA

Dușanta ș-o țărancă! Ce vrei să faci cu ea?

Gândește-te la țară, socoți că ai o mamă.

Și ești născut din Poros! Tu nu te iei de seamă.

Că blastemă poporul, te află vinovat.

Că mergi pe drum de taină, faci tot nejudecat...

REGELE

Voi râdeți, dând din umeri, vă pare poate bine

Că sufăr.

VATAIANA

Ia-mi toiagul, mă fă de el nedemn.

El, sprijin bătrâneței și-al slujbei mele semn!

O, ia-mi-l, dar m-ascultă! Al mele licur

Tu stinge-l, dar mă crede! Ca-n lampă, pic de picur.

Oleul – mi se scurge tot astfel zi de zi:

Tu, rege, suflă numai și-am încetat de-a fi!

Fă tot ce vrei cu mine, zdrobește-mă-n picioare.

Dar las să ni se-ntoarcă demult apusul soare – REGELE

O, du-te, du-te, du-te!

(Face semn, se întoarce, se așază pe scaun. Pauză)

UN GLAS

De mult nu zis: „Vino!”

Tu plângi acum, albino.
Și tremuri alungată Din rumenele flori.
Așa de tristă zbori.
Așa de resignată!
S-a stins ce-a fost lumină!
Un flutur, o albină
Bărbaților le pare
Nimic; un flutur ce-i?
Dar bieteles femeii
Găsesc un lucru mare!
Un flutur e iubirea.
Zburdalnic e cu firea.
Dar aripa-i se frânge!
— Din mâini când l-am scăpat.
Bărbatu-i supărat.
Femeia însă plânge!
(Într-această vreme vine Vidușaca)

REGELE

N-ai auzit ce cânt
Duios a fost acesta?

VIDUȘACA

Nu prea. Și-apoi, eu sunt
Dușman acestor cânturi.

REGELE

El mi-a adus aminte
De-o altă lume, caldă, din vremi de mai nainte.
Când eu trăiam! Odată, de mult...

VIDUȘACA

Cum s-a schimbat!

REGELE

O, parcă eu sunt altul! eu cel adevărat
Sunt mort de mult!

VIDUȘACA

Dușanta! Vorbește ca nebunii!

Sărmani nebuni! Sunt astfel creați pe lume unii
Că-s veseli și deodată îi prinde-un gând duios.
Și plânsu-i podidește, când văd un trup frumos
Și-aud un ton armonic. Ei nu pot să mai poarte
Aducerile-amine de vremurile moarte.
Și toată suvenirea ce-i leagă de trecut.
Îi face melancolici.

REGELE

Un codru străbătut
De negură – și limpezi curg apele din vale.
Prin vârfuri bate luna și flori azvârle-n cale.
Și ea, frumoasă, cântă.

VIDUȘACA

Vasumați.

REGELE

(Ridicând capul)

Iar ea?

VIDUȘACA

N-auzi ce jalnic cântă?

REGELE

Dar nu-nțeleg, ce vrea?

VIDUȘACA

Puțin de tot, Dușanta.

Tu știi că te iubește.

Ea numai când te vede, atunci numai trăiește.

De tine-i afipită ca umbra, și tu-i dai

În schimb întreg disprețul! Și-ai vrea mai mult să ai:

Atât cât ai n-ajunge! De ce? Poet ești, rege.

Ce nu-nțeleg savanții, poetul înțelege.

REGELE

Mi-a fost și dânsa dragă! Mi-a fost dar e de mult!

Azi nu găsesc puterea s-o văd, s-o mai ascult.

Și vai! ea e frumoasă! Cu fața ei aprinsă.

E parcă trandafirul aflat sub neaua ninsă

Pe-o vale – cât de dulce e tot cuvântul ei
Și cât e ea de bună!

VIDUȘACA

(Aparte)

A cuceri femeii
Poți numai prin femeie!

REGELE

Și ea de unde vine?

VIDUȘACA

De când ai alungat-o din casă, de la tine.
A stat la mama noastră. Regina, precum știi.
O țin-e-așa de dragă ca ochii, ș-ar dori
S-o vadă iar la tine.

REGELE

Mi-ai spus destul! Tu pleacă
Și spune-i că mă mustru de ce-am făcut.

VIDUȘACA

(Aparte)

Se-neacă
De plâns. El o iubește! Plec, iată-mă! Ba nu!
Îmi vine **ceva-n** minte. De ce nu te duci tu?

REGELE

Totuna e.

VIDUȘACA

Nu, rege. Și vezi de ce, ea știe.
Că dacă-i ceri iertare, tu nu-i mai ții mânie.
Dar ea nu-ți cere asta. Iubirea ei a fost
Rănită de disprețul purtării fără rost;
Să meargă deci el însuși, disprețul, s-o împace!
Și câtă bucurie nu-i faci!

REGELE

Și tu-i poți face!

VIDUȘACA

Eu? Pun pe rană numai un leac alinător.

Dar tu? Tu vindeci rana.

REGELE

Ah, cât e de ușor

Să zici – dar nu pot face! De-ajuns e s-alini rana.

VIDUȘACA

Tu mergi la ea, o-ntâmpini cu vorbe dulci, sărmana.

Ea râde printre lacrimi ș-atunci se uită tot.

REGELE

Vidușaca...

VIDUȘACA

Vii rege?

REGELE

Nu pot! Aș vrea să pot!

VIDUȘACA

(Pleacă)

Mereu și azi și mâine și zile-ntregi de-a rândul

Voi sta de el! Să-i piară pe nesimțite gândul

Sacontalei. De grijă avea-voi eu de-acum.

Porniți pe drum odată, să nu ne-oprim din drum.

(Se întâlnește cu Bradasena)

Fă tot, ca să-l îndupleci!

BRADASENA

Cât pot, voi face toate.

(Către rege)

Tot trist mereu, stăpâne?

REGELE

Sunt trist?

BRADASENA

Ori, poate, pari.

Tu mă ferești cu ochii, ești palid și tresari.

Te tremură durerea. Vezi, focul din scânteie.

REGELE

Cât timp mi-e credincioasă din suflet o femeie.

Nu pot s-o uit.

BRADASENA

ce? Și totuși! Vasumați, nu Așa de cu credință, ș-o uiți? Știu eu, de

REGELE

Sacontala e cerul, Vasumați, pământul.

Și numai cea dintâie îmi are jurământul.

Cât timp mi-e credincioasă, cum ceri să fiu mișel?

BRADASENA

Dar dacă ea te-nșală?

REGELE

Dar, n-are ea inel

Ca semn al logodirii? Ea n-are cunoștința

Că-i fermecat inelul și-arată necredința

În dragoste! El cade din deget, când te-ai dat

Unei iubiri străine.

BRADASENA

Oricât de fermecat

Ar fi, el nu-i dovadă! Fiind chiar, nu-i sigură;

De unde crezi mai lesne, femeile nu fură.

Cât timp pricep să fure de unde nici nu crezi!

Tu vrei pentru credința femeilor dovezi?

Ajunge numai una, dar iadul nu e darnic.

Nu-ți dă nici pe-asta, rege! Dar totul e zadarnic.

Chiar de ți-ar da ș-o sută.

REGELE

Inelul însă...

BRADASENA

Bine.

Tu crezi c-ar fi inelul dovadă pentru tine?

N-ai altceva? Și-n urmă ce-ai zice de-ai vedea.

Că fata nu-l mai are pe deget? Cine-i ea?

Nu-l poate pierde?

REGELE

Pierde? Nu-l poate! Ea nu-l poate!

BRADASENA

Și dacă?

REGELE

Ah, mai bine să mor!

BRADASENA

Se-ntâmplă toate!

Ș-aceasta-i cu puțință.

REGELE

Iar dacă va veni

Sacotala săracă de-acel inel, voi fi

În dreptul meu s-o lapăd, s-o uit! Atunci să-mi fie

Așa precum vrea mama, Vasumați soție!

(Intră un paznic)

PAZNICUL

Etern cu slavă, rege! La prag două femei

Și doi sihaștri preoți îmi cer intrare. Ei

Sosesc trimiși de Canva, din codrul sfânt.

BRADASENA

De unde?

E prea târziu să intre! Tu mergi și le răspunde.

Că domnul nostru astăzi cam suferă.

REGELE

Nu-i drept!

Străinii pot să intre. Du vestea că-i aștept

În haina lor de jertfă preoții să s-adune

La focul sfânt, ș-acolo cu glas de rugăciune

Să-ntâmpine pe solii lui Canva, cum e scris

În Veda.

BRADASENA

Cine-s solii? Și cel ce i-a trimis

Ce vrea?

PAZNICUL

Aduc pe...

BRADASENA

Cine? Sacontala?

REGELE

O, pleacă să vezi dacă inelul...

BRADASENA

Te temi acum de „dacă”?

El trebuie să fie pe deget! Dacă nu-i.

E vinovat inelul, nu fata.

REGELE

Și să-i spui.

Că eu – dar stai mai bine! De ce să mergi?

Ba, du-te.

Și spune-i – Nu! Așteaptă, de ce pleci așa iute?

Ba mergi, nu pierde timpul!

BRADASENA

Să stau? Să merg?

REGELE

Ți-am spus!

BRADASENA

Acești străini ai naibei ne-ncurcă rău!

(Pleacă Bradasena. Regele se plimbă neastâmpărat)

REGELE

S-a dus – Aș vrea s-o văd! E dânsa și azi ce-a fost odată?

Ori eu sunt altul? Parcă mi-e inima-nghețată

De-atâta neastâmpăr; ș-acest cutremur ce-i?

Poporul meu și mama! Și de credința ei

Mă prind fiori! Mi-e teamă, vai, teamă că se poate

Să perd ce cred pe lume mai tare decât toate!

Ah, dacă-i adevărul aceea de ce-mi tem

Pe draga mea, mai bine lăsați-mă să gem

În neștiință! Valul orbirii să mă poarte – A te-ndoi e viață și-a ști
deplin e moarte!

(El iese. Vataiana intră)

VATAIANA

Intrați! Aici e sala. Eu merg ca să vestesc

Pe rege.

(Sieși)

Nu se poate! În codri simți de cresc
Frumoase flori, de-a pururi în codri să rămână!
O floare de urzică să fie-acum stăpână
Palatului? O broască? Ferească Dumnezeu
Să ne-ncuscrim cu popii! Dar nu va fi, zic eu!

(Iese. Intră popii, Sacontala cu fratele ei de suflet și Gautami)

SACONTALA

Ah, cât de rece-i, mamă, splendoarea din palaturi!
Păreții sunt spoiala și, cât privesc în laturi.
Splendoarea lor m-orbește! Străin, acest loc strâmt
Mă umple de cutremur. Și nu știu cum mă sunt
Așa neliniștită. Mă tem.

GAUTAMI

Orice mireasă E astfel, draga mamei.
u ești aici acasă.

SACONTALA

O, de-ar fi stat în codru eternul meu iubit – De ce-am venit eu,
mamă? De n-aș mai fi venit!

Acolo era dânsul întreg al meu, și dragă
I-am fost numai acolo, a lui fiind întreagă!
Aici, la ce-i sunt bună? Prea sus mă sui de jos.
O floare răsădită în strat nepriincios!

(Intră regele cu mamă-sa, cu suita)

VATAIANA

Iubitul nostru rege, Dușanta, vi s-arată.
Plecați-vă-nainte-i!

SACONTALA

(Se strânge către mă-sa)

O, mamă, niciodată
Nu l-am văzut ca astăzi! Nu-i el! Nu-s ochii lui!

(Regele privind-o pe furiș)

REGELE

Frumoasă, tot frumoasă! E ea, și totuși nu-i
Așa cum e ascunsă sub vâl, ea mi se pare.
În mijlocul acestor bătrâni păliți, o floare
Ce crește între frunze căzute din tufiș
Bătut de ger.

(Către Vataiana încet)

Inelul? Privește pe furiș!

Îl are?

VATAIANA

(încet)

Nu-l mai are!

(Regele, până aici neastâmpărat devine galben mânios)

UN SIHASTRU

Etern noroc, stăpâne! Mulți ani de-acum cu glorii!

De-a pururi biruință!

AL DOILEA

Precum se pleacă norii

Când plini își au tot trupul de rodnicele ploi.

Așa, tu rege nobil, pleci inima spre noi!

Nu-i bun ca tine nimeni, nu-i nimeni drept ca tine;

Virtutea-ți cea mai mică e facerea de bine!

REGELE

Îți mulțumesc. Vorbește-mi ce griji v-au abătut?

Ce rău? Aici mi-e dreapta menită să v-ajut.

S-au răzvrătit tâlharii și v-au ieșit în cale?

Sunt oameni răi în codru? Ori turmele, ce-n vale

Pasc colțul ierbii sfinte prin crânguri, s-au ascuns

De spaima vrunei fiare?

UN SIHASTRU

Nimic nu ne-a ajuns

Din câte-numeri, rege. Mulți ani fie anii!

Pe arc când pui tu brațul, stau galbeni toți dușmanii

Și-n vis tresar de spaimă! Cât timp stă brațul tău.

De nimeni nu ne temem, cel mult de Dumnezeu!

REGELE

Și Canva ce mai face?

SIHASTRUL

El? Bine. Iar noi, rege.

Venim trimiși de dânsul.

REGELE

Vreo rugă, se-nțelege.

SIHASTRUL

Întâi de toate, dânsul întreabă azi prin noi

De ești în sănătate Măria-ta, ș-apoi

Îți zice-aceste vorbe:

(O ia de mână pe Sacontala o duce spre tron)

„Stăpânule, iubite!

O binecuvântare din codru trimite

Bătrânul Canva. Zeii să-ți fie buni în veci!

Iar dânsul te mai roagă, cu dragoste să-ți pleci

Tot sufletul și gândul spre cea de tine-aleasă!

Pe fata mea voit-ai să numești mireasă.

Primește-o, dar! Noi cerem de-acum locașul tău;

Iubirea nu cerem, că ea-i la Dumnezeu!”

Aceasta-i este vorba, o știi din vorba mea.

SACONTALA

O, inimă, tu tremuri! Taci, taci, nu mă durea!

GAUTAMI

Ea n-a luat pe nimeni de mărtur al credinții.

A mers și ea nainte, și n-au știut părinții

Pe care drum li-e fata. De capul ei s-a dus.

Făcea ce-ai făcut spunea ce tu i-ai spus – Și la logodna voastră,
voi singuri aveți știre

De ce-ați vorbit; mireasa noi ți-am adus-o, mire.

SACONTALA

El tace!

REGELE

(Către Sacontala)

Totu-i bine. Și tu, tu ce mai ai

De-adaos?

SACONTALA

(Ca fulgerată)

Eu – de-adaos? nimic – nimic...

SIHASTRUL

Tu stai

Pe tron și știi ce-i Veda. Datoare-i o femeie.

Când are soț pe lege, la soțul ei să stea.

De-o are ori n-o are iubită al ei soț.

Iar dacă stă acasă la mama sa, noi toți

Și tu, și lumea toată, nu credem că-i cinstită.

Chiar și de e. Primește-ți mireasa, ori iubită

Ori neiubită! Dânsa-i de-acum soția ta;

La casa părintească ea nu mai poate sta.

REGELE

A mea? Îmi e nevastă femeia asta?

SIHASTRUL

Asta? Un rege n-are dreptul să-și lepede nevasta

Așa numai fiindcă îi pare rău acum

De fapta lui! Gândește, că n-ai s-arunci în drum

Un suflet mort prin tine! Mustrarea ta te doare.

Ți-o simt în tot cuvântul, ți-o văd în ochi, dar oare

Ajunge ea să spele păcatul tău? Sunt legi.

Și legea dă dreptate la robi ca și la regi!

REGELE

E totul o poveste ce-mi spui. Cine s-o creadă?

Eu nu cunosc femeia!

GAUTAMI

(Vrea săridice vălul Sacontalei)

Las, dragă, să te vadă! Descopere-ți obrazul!

REGELE

Să nu ridice vălul!

Pe-a altuia nevastă nu vreau s-o văd!

GAUTAMI

(ridică vălul)

Mișelul!

Pe-a altuia? Cunoști-o? Mai îndrăznești să spui?

(Sacontala începe să plângă)

Nu plânge, draga mamei, că n-ai în fața cui!

DUȘANTA

(Aparte)

Ah, gândul că ea poate și altora să placă.

Că ei îi place altul, e-n stare să mă facă

Nebun! Eu sunt asemeni albinei pe-nnoptat.

Când ea, grăbind spre casă, de-o floare-n drum a dat

Și nici n-ar vrea să lase în floare mierea-ntreagă.

Dar nici să-și piardă timpul, să stea s-o culeagă.

SIHASTRUL

Și care răspunsul?

REGELE

Al meu? Nu pot ținea

În casă-mi pe-o străină, și mai ales că ea

E tânără; iar trupul o spune că e mamă!

SACONTALA

Ah, Doamne, el m-alungă!

SIHASTRUL

Atât? Și nu teamă

De noapte și de trăsnet? De iad nu te-ngrozești?

În ochii mei privește, că-ți spun ei cine ești!

REGELE

Nemernice! Aibi grijă; hotar are și mila – Tu vrei să mă faci soțul
acesteia cu sila?

(Regele furios, mișcare în sală)

GAUTAMI

(Către Sacontala)

Vorbește tu! Vorbește!

Că poate-n fața ta

Ori nu va ști să mință, ori nu va cuteza!

(Sacontala vorbește fără să ridice capul)

SACONTALA

Iubitul meu! Iubirii nu-i trebuie dovezi!

Sunt eu, sunt tot aceeași, Sacontala, mă vezi!

M-ai biruit cu fapta – și n-o zic cu muștrare

Ori eu am fost prea slabă, ori tu ai fost prea tare.

Aceasta numai Indra o știe-n cerul lui.

Mi-e greu și mi-e rușine de vorbele ce-mi spui!

Un fiu ai tu, Dușanta, și știi cine-i e mamă...

REGELE

O, taci, că mă cutremuri din cât ești de infamă!

Voi ați venit, nemernici, să-ngrămădiți noroi

Pe tron! Nu vi-e rușine de lume și de voi.

Să-nvinuiți un rege?

SACONTALA

(Plângând)

Dac-ai știut tu bine

Că fata cea săracă nu-i vrednică de tine.

De ce-ai venit în codri, umblând după păcat?

De ce mi-ai ținut drumul? De ce nu m-ai lăsat

În pace? Tu, cuminte, cinstit de lumea toată.

Tu n-ai găsit să birui nimic decât o fată?

Tu, cel chemat să aperi pe slabi cu brațul tău.

Mișel înșeli pe oameni și minți pe Dumnezeu

Cu inima! Bați codri, să-ți afli jucăreie

Pornirii de om nobil pe cea dintâi femeie

De care te împiedici în drumu-ți glorios!

Te miri apoi de tine, ce bine și frumos

E tot ce faci; iar lumea din faptul tău să-nvețe

Cum trebuie să-și râdă de-o slabă tinerețe

A trupurilor noastre și cum să-și bată joc

De-o viață despuiată de cinste și noroc!

VATAIANA

(Către rege)

Dă semn, să-i închid gura...

REGELE

Povestea ta întreagă

E că voiești cu sila să faci ca să-mi fii dragă.

Cum poți să minți atâtea? Mai spune, ce-am făcut?

Nu știi vreo întâmplare din viața noastră? Poate

Că-mi vei aduce-aminte că te cunosc! Ori toate

Sunt vânt? Dar fie, spune-mi, că miturile-mi plac.

SACONTALA

Nu-i mit. Ședeam odată pe țărmul unui lac.

Duios șoptea frunzișul în baterea ușoară

A vântului. Stam singuri. Un pui de căprioară

Ieșind din umbra văii, spre noi a alergat.

Și când a fost aproape, tu-ncet te-ai aplecat

Să iei cu pumnii apă; ș-obrazul tău sub plete sta-ngropat cu
totul. Iar el mugea de sete;

I-ai dus la gură pumnii și n-a băut. Privea

Fricos, lipit de mine. Și când din mâna mea

Tu l-ai văzut, sărmanul, bând apa de-mbiare.

Ai zis: „Iubirea-n lume nimic mai dulce n-are.

Decât o nesfârșită încredere la tot!”

REGELE

Povești, frumos scornite! Femeie! ele pot

Să placă, dar nu-i nimeni naivul să le crează.

VATAIANA

(Regelui)

De ce nu-i ceri inelul?

REGELE

(încet)

O, nu cutez!

VATAIANA

Cutează!

GAUTAMI

Mai iartă-mi două vorbe, și-n urmă fă ce vrei.
Aici sunt doi sihaștri, doi preoți; dacă ei
Mințesc și dacă-ntocmai Sacontala mințește
Eu cer s-aducem martor pe Canva. El trăiește.
Trei luni de ispitire el însuși cerut.
Și ieri a trecut ziua din urmă...

REGELE

A trecut! Ieri a trecut, sihaștri! Mințit v-a fost cuvântul!
Ieri n-ați venit, deci astăzi sunt liber. Jurământul
E rupt de voi.

SIHASTRUL

De tine! Așa știi tu să juri?

Virtutea-i pentru rege să caute-apucături?

Sunt lungi trei luni de zile Sacontalei, dar scurte

Mișelului! O, rege, că n-am ajuns la curte

Ieri, ieri! Nu-ți dam prilejul, așa mișel de-a fi – Iubirea unui rege
se-mpiedică de-o zi!

GAUTAMI

Îți pare rău de faptă, te muștră, rușine.

O, spune-o, asta-i totul!

REGELE

Ba tu-ți măsoară bine

Cuvintele! Nu pune în joc mânia mea!

GAUTAMI

Degeaba ridici mâna, că nu mă tem de ea!

Așa ușor pe-o fată nici regii n-o înșală.

Și eu sunt mama fetei, și am o socoteală

Cu tine! Om ești, rege, dar om mai rău ca toți!

Tu mi-ai intrat în casă pe-ascunsul ca un hoț

Voind să-nșeli copila! Ai stat de ea întruna.

Căci te mâna păcatul și te fierbea furtuna

Scârboasei tale patimi! De-aș fi știut atunci

La ce te bate capul, azi n-ai trăi, s-arunci

Atâta mișelie ca văl peste-o viață

Nemernică! Stăi, rege! Privește-mi drept în față
Ș-ascultă-mă! Cu gândul trăiam de la-nceput
Că nu ești om de cinste; azi spun tot ce-am avut
Pe suflet, tot! Ești galben, te văd! O, nu te-ascunde!
Știi și tu ce-i rușinea? N-ai cum și n-ai de unde!

(Pauză)

Când te-ai legat de vorbă cu fata, cântând rost
Să-ți făptuiești gândirea, așa-i că nu fost
Rușine? Neagă-mi, rege, să văd și eu o dată
Pe-un rege cum mințește! Viteazule! Pe-o fată
Săracă și orfană s-o bagi tu în pământ
De vie! Cu puterea să rupi al ei veșmânt
Ca să te-mbete goală! Ce păsat, ce-ți pasă
Și azi că biata fată era o preoteasă
A zeilor, că dânsa în codru sfânt trăia
În sfânta pocăință! Tu te-ai legat de ea
Acolo, la altarul de jertfă, s-o faci mamă!
Tu ești Dușanta? Spune-mi! Nu, nu, altfel te cheamă!
Azi te cunoaștem bine! Te știm noi cine ești!
De-acum poți merge, fiară, pe care drum voiești!
Ucide-ne-n biserici și-aprinde-ne prin sate.
Cu zi de zi tu pune păcat peste păcate.
Ca astfel să trimită mai iute Dumnezeu
Un fulger al urgiei cerești, în capul tău!

(Mișcare)

REGELE

De n-ai avea tu haina, pe care-o ai, nebună.
Desigur acel trăsnet, cari ai dori să-mi pună
Sfârșit, ar cădea astăzi din mâna mea trimis
În capul tău. Tu însăți nu știi ce vorbe-ai zis!
Eu singur sunt de vină, și fata nu?

GAUTAMI

O fată.

Când fură mintea și-o lasă înșelată.

Să moară-n drum izbită de ochii tuturor!

O, tu ești ca pârâul în zilele cu nor.

Când tulbure s-azvârle din matca lui cea plină

Și-nnămolind tot câmpul, el rupe tot. De vină

E câmpul, zici tu, rege?

(Se întoarce, gata să plece)

Rămâi în noaptea ta!

Sacontala, noi mergem, n-avem ce căuta

Mai mult aici!

SACONTALA

Hai, mamă!

REGELE

Sacontala, ți-e pripă?

Mai vreau o vorbă numai; mai vreau să stai o clipă.

Tu taci, și taci întruna. De ce nu zici nimic?

SACONTALA

A zis tot Gautami, eu n-am ce să mai zic.

REGELE

Dar zi măcar o vorbă, și zece, și o mie.

Vreau să te-aud! Răspunde-mi! Ce ai să-mi spui tu mie?

SACONTALA

Nimic.

REGELE

Așa de bună și blândă, precum ești.

De ce nu-mi spui? Vreo vină de ai...

SACONTALA

Tu mă privești

Cu ochii stinși! Și-n suflet, când ți s-a stins iubirea.

De-o cauți pretutindeni, n-o afli nicăirea!

O vină, – ntrebi? Da, vina că sufăr azi, că sunt

O umbră plângătoare, legată de mormânt!

De s-ar întoarce iarăși acele vremuri foarte.

Aș ști acum că drumul ce duce la prăpaste

E-ncrederea! Știu astăzi. Târziu. De n-aș mai ști!

De azi iau capăt toate! De-acum ne-om despărți
Cărările, și vecinic tu perde-vei cărarea.
Vei pune între mine și tine-ndepărtarea
Ca stavilă, și strajă tu pune-vei de-acum
La uși întreaga ură.

(Resignată, ștergând lacrimile)

Eu plec! Gătitul drum
De tine! Mă voi duce și-n chip de mișelie
Murind mereu trăi-voi ș-această moarte vie.
Îmi voi sili durerea să moară-n piept, cu ea
Luptându-mă, și-n urmă, când nu voi mai putea.
Atunci – se iartă toate! De plâng, e că mi-e jale
De moarta-mi fericire, de gândurile tale.
De calea vecinicii pe care mi-o dai tu!

REGELE

Te simți tu vinovată?

SACONTALA

Mă simț, mă simț d-acu!

S-alerg d-acum prin lume de-a lungul și de-a latul.

În ochii stinși cu moartea și-n suflet cu păcatul.

REGELE

Tu mă iubești!

SACONTALA

Nu cere un lucru de prisos!

Nu e nimic în lume mai rău, mai dureros

Nimic, decât iubirea cea pusă la-ndoială!

Se crede înșelată, când nimeni n-o înșală.

Aude unde n-aud nimic – o las'!

Din vechea ta iubire nici urmă n-a rămas.

Ș-acum pui la-ndoială p-a mea!...

REGELE

E cu puțință

Să afli o femeie cinstită, cu credință

La dragoste.

SACONTALA

O, Doamne, ce-otravă poartă-n el!

Ți-e josnic chiar și gândul!

REGELE

Aveai tu un inel.

SACONTALA

Și-l am și azi.

REGELE

(Cu silă)

Arată!

SACONTALA

(Văzând că n-are Inelul)

Inelul! Unde-i, unde-i?

Tu știi de dânsul, mamă! Ce l-am făcut?

(Se privesc înmărmunte)

REGELE

(Către Gautami)

Răspunde-i!

GAUTAMI

Inelul! Știu anume că astăzi l-ai avut.

VATAIANA

Se poate. Unde-i, dară? Desigur, e pierdut!

Sacontala, răspunde! De ce taci, Gautami?

GAUTAMI

Tu l-ai scăpat în apă la Gange, draga mamei, – Când te-ai scăldat sub maluri.

VATAIANA

Te-apucă de obraz!

Femeile știu vecinic să scape de necaz.

Întotdeauna vorba din urmă! Iacă felul!

REGELE

(Ironic)

Voi storce, dragă, râul întreg, s-aflăm inelul!

Ah, cât țineam la tine și cât mă mângâiam

Cu gândul că un suflet mai drag ca tine n-am!
Acum la mine-i rândul să-ntroienesc mustrele
Pe capul tău! Tu însăși ai pus îndepărtarea
De stavilă-ntre mine și tine, și pus
De strajă necredința! Ridică fruntea sus
De mai cutezi! Ridic-o: umblat-am eu ca hoții.
Ori tu? De fac vreo faptă, o fac de-o văd cu toții
Și toți mă știu! Tu însă – pe-ascuns!

SACONTALA

Nici sfinte legi.

Nici drepturi nu cunoașteți, nimic, voi sarbezi regi!

Poporul vise-nchină și el vă dă dreptate.

Iar voi, vă credeți trup fără de păcate – De n-ați fi voi puternici,
și dac-ar fi deștept

Poporul, să vă spună ce crede el pe drept.

Voi ați vedea că-n urmă cenușă va rămâne:

Ieri slavă, azi părere, prostie însă mâne.

Aceasta-i munca voastră!

Tu râzi, că ușor!

Hai, mamă, hai acasă! De ce mai stăm? Mi-e dor

De codri, de câscioara pe țârmurile văii.

Acolo, unde vecinic departe ne sunt râii;

Acolo, unde-i totul creat să-l înțelegi

Și cerul ne scutește de fiare și de regi!

REGELE

Ești liberă, poți merge.

Să-ți pară însă bine.

Că scapi iară pedeapsă. Căci moartea se cuvine

Tot omului ce caută pe rege-a-l cleveti.

SACONTALA

(Se oprește)

Ori azi, ori mâine, moartea totuna e. De-o zi

Nu-mi pasă! Uite, rege, mi-e gol de haină peptul

Tu l-ai rănit o dată; străpunge-l, căci ai dreptul!

Din mâna ta, ca moartea nimic nu poți să-mi dai
Mai bun! Tu mi-ai promis-o! Aleargă, de ce stai?
Dă-mi moartea, ca o milă, să scap de suferit.
Ori dă-mi-o ca pedeapsă, că prea mult te-am iubit.
Mi-o dă, ca datorie de împrumut, pe care
Am s-o plătesc. Ori dă-mi-o ca jertfă de-mpăcare
Cu zeii cei puternici, scârbiți de fapta mea – Împacă-te cu tine, și
conștiința rea

Împacă-ți-o prin moartea acestui trup ce poartă
Un suflet mort! Ah, gândul să mor, să fiu eu moartă!
O, rege, milă, și întoarce-mă-n pământ
Și moartea mea să-ți fie etern binecuvânt!

(Regele vine de pe tron, vrea să o prindă de mână)

REGELE

Sacontala!

(Gautami strânge cu brațul drept pe Sacontala, cu stânga
împinge pe rege)

GAUTAMI

Feri, câne! În mâna ta e lațul.

Ca s-o sugrumi! Pe dânsa n-ai dreptul să pui brațul!

Nevrednic ești de-atâta! mai ai ceva să-i ceri?

Feri, monstru fără fire și suflet! Fiară, ferii;

Ajungă-te răsplata durerii ei nebune.

Și țipătul ei jalnic ca blestem să răsunе

Urechii tale vecinic! S-o vezi în vis mereu!

SACONTALA

Nu, mamă, eu nu-l blestem! Să-l ierte Dumnezeu!

GAUTAMI

Tu nu! Dar ce m-oprește să nu fac eu aceasta?

Tu, care-ți dai perini și-ți necinstești nevasta

Pentr-un inel, tu care minciuna ți-o aleg

De haină, tu acela ce singur faci legi

Și scuipi pe toată Veda și joc bați de lume.

Tu rege după haina ce-o porți, și după nume.

Dar sclav în gând și-n faptă, mișel întunecat – Tu, tu trăind în lacrimi, să mori un blestemat!

De-acum nicio femeie să nu te mai iubească.

Niciun copil din tine în veci să nu se nască.

Să nu te-asculte nimeni, s-alergi necunoscut.

În veci purtând cu tine întregul tău avut.

Să simți nefericirea spre crime cum te trage.

Și-n veci să nu se afle vreun preot să se roage

La Indra pentru tine! Zăcând să veștejești.

Să pieri văzând cu ochii și ars să te topești

De boli, cu trup schilav, cu ochii supti, cu graiul

Uscat și stins, pe lume mișel cerșindu-și traiul.

Să mori mișel, sub garduri, neplâns de niciun cânt.

Și să-ți îngropi tot neamul cu tine-ntr-un mormânt!

REGELE

Închideți-o!

SIHASTRUL

Stăi, rege! Pui crimă peste crime!

SACONTALA

(Regelui)

Vai, lasă-mi-o, ai milă, că nu mai am pe nime!

GAUTAMI

(Se lasă să o lege paznicii)

O, las, drăguța mamii, să facă tot ce vrea!

Rămâi cu bine!

SACONTALA

Mamă!

REGELE

(Către paznici)

Ieșiți acum cu ea!

SIHASTRUL

(Către rege)

Ne-am împlinit solia, ne știm și judecata.

Putem pleca.

(Dânșii pleacă; Sacontala vrea să iasă cu ei)

UN SIHASTRU

(O împinge îndărăt)

Tu, unde?

SACONTALA

Eu, unde? Eu la tata.

SIHASTRUL

(Crunt)

Tu stăi! Tu ești nevasta acestui om! Nu-ți cei

Dreptatea? Stăi, femeie! La tată-tău ce vrei?

El nu te mai primește.

SACONTALA

Nici el! O, biata mamă!

Nu mă primește nimeni și nimeni nu mă cheamă.

M-alungă toți! Și milă n-am cui să cer! Și cui

Să mă mai plâng.

SIHASTRUL

(Arătând spre rege)

Bărbatul! Tu plânge-i-te lui!

(Sihastrii ies, Sacontala iese-n urmă; ținându-se de perete)

SACONTALA

Eu singură pe lume, pierdută și pustie – Pământule, ai milă
și-nghite-mă de vie!

(Iese; regele trist s-aruncă pe tron)

REGELE

Se duce! Ea se duce! De veci acum s-a dus!

Un soare-al primăverii apus!

VATAIANA

Toate-au apus!

Regina, mama voastră, așteaptă după tine.

E-n sală. Și cu dânsa Vasumați.

REGELE

E bine.

Eu plec, acum sunt liber.

PAZNICUL

(Intrând în sală)

Sacontala.

REGELE

(Tresărind)

Ei, ce?

PAZNICUL

E moartă.

REGELE

(Țipând)

Moartă?

PAZNICUL

E moartă-n prag afară!

REGELE

E moartă!

VATAIANA

Las să fie!

(Regele aleargă să iasă. Vataiana îl prinde de mână)

REGELE

Sacontala – ce vrei?

VATAIANA

Vasumați...

REGELE

Dă-mi pace!

VATAIANA

Și mamă-ta...

REGELE

Și ce-i?

E moartă-n prag afară...

VATAIANA

E moartă, se-nțelege.

Și chiar fiindcă-i moartă, ești liber, liber, rege!

(Regele se smulge; pune mâna la frunte)

REGELE

Eu liber? Am zis asta? Ori tu, ori eu mințesc!

(Furtunatic, dă spre ușă, strigând)

Eu liber? Doamne, Doamne! Și simț că-nnebunesc!

ACTUL VI

(Pe drum se văd venind un pescar și două fete)

PESCARUL

Ce vreți? De-atâta vreme eu n-am spus nimăru.

Ș-acum să-mi umble gura?

PRIAMVADA

Nici asta nu ne-o spui?

Și noi ți-am spus pe cale de ce-am știut de toate.

PESCARUL

Da, vol. La voi e alta.

ANUSUIA

Știi mare lucru, poate?

PESCARUL

Știu eu ce știu. Dar uite, stau locului în drum.

Nu-mi văd de trebi. În urmă, știți ce? Țineți de-acum

Aminte că tăcerea e cea mai scumpă haină.

La curți pe mii de oameni îi birui cu o taină!

Să ne vedem cu bine, drăguțe, și s-avem

Noroc! (Pleacă în dreapta)

ANUSUIA

Să umbli-n pace!

PRIAMVADA

Eu nu știu cum mă tem

De lumea din orașe! auzi ce-a spus?

Nu-mi vine să cred.

ANUSUIA

De-i obiceiul așa, mă-ntorc mai bine

Din drum! Cum e și asta? Deloc să nu vorbim?

PRIAMVADA

Ne-a spus și tata Canva, când am plecat, să fim

Cuminți și bucuria să nu ne prea îndemne

La vorbă multă. Lucru domnesc, să taci!

ANUSUIA

Pesemne!

(Văd o amră înflorită)

O, cât sunt de frumoase! Hai, rupem flori de-aici

Și să-mpletim cunune...

PRIAMVADA

Da, tocmai bine zici.

(Culeg amândouă flori)

Cât trebuie să fie de mândră, ca mireasă

Pe tron, iubita noastră Sacontala! De-acasă

Venind pe drum, într-una tot asta m-am gândit!

Mi-e dor s-o văd.

ANUSUIA

Ce zgomot!... Un om înlănțuit!

(Apare pescarul, după el slujbași regești)

PESCARUL

Îmi spargeți capul.

SLUJBAȘUL

Spune, de unde ai inelul?

PESCARUL

Nu l-am furat! Dă-mi pace!

UN SLUJBAȘ

A prins obraz, mișelul!

Spui nu? (Îl bate).

PESCARUL

Vă spun pe cinste.

UNUL

Auzi, pe cinstea lui!

Nu ești cumva tu prieten cu regele? Nu spui?

De unde ai inelul? Tu l-ai furat, de unde?

Ei, las pe mine!

PESCARUL

Doamne! Mă schilăviți!

SLUJBAȘUL

Răspunde!

PESCARUL

Nu l-am furat, Șușaca! Eu sunt un biet pescar.

Prind peștele cu mreaja și undița...

SLUJBAȘUL

Ei, dar! Să știi tu că minciuna și plânsul nu te scapă.

Cinstitule, sunt temniți destule să te-ncapă.

PESCARUL

În Gange!

SLUJBAȘUL

Taci din gură! Că-ți pun o mână-n păr.

Te pleșuiesc de-a una!

(îl bate).

PESCARUL

Eu spun ce-i adevăr.

De ce mă bați? În Gange am prins zilele-aceste

Un rohita; inelul...

SLUJBAȘUL

O poveste!

(Un slujbaș miroase trece altuia)

ALT SLUJBAȘ

Miroase-l! După miros el pare c-ar fi stat în rohita.

SLUJBAȘUL

Așteaptă, tu gureș blestemat!

A mers la rege vrulul?

ALT SLUJBAȘ

A mers.

PESCARUL

(Plângând)

Așa năpaste!

SLUJBAȘUL

Ei, parcă mă mănâncă să-ți rup câteva coaste!

ALT SLUJBAȘ

Și eu să-ți frâng grumajii.

PESCARUL

(Îndărătnicit de bătai)

Hai, frânge-mi-i.

SLUJBAȘUL

Cum, cum?

Ai grijă, că-ți dau una, de-ți zboară capul scrum!

PESCARUL

Tu ai să vezi, în urmă, că sufăr nedreptate.

SLUJBAȘUL

În urmă! Cine știe ce-i urma.

SLUJBAȘUL II

(Venind în fuga mare)

Nu-l mai bate.

Am fost la rege.

SLUJBAȘUL

Bravo! Ce-a zis?

SLUJBAȘUL II

A zis să-i dați...

SLUJBAȘUL

Treizeci de palme? Bine! Pe el, și mi-l umflați!

(Îi umflă pescarului spetele)

SLUJBAȘUL II

Nu, Raja, să-i dați pace!

SLUJBAȘUL

(Mirat)

Cum pace? E poruncă?

SLUJBAȘUL II

Dezleagă-l!

SLUJBAȘUL

Ce? De lanțuri? Cum naiba? Nu-l aruncă

În temniță? N-am voie să-i scarpin ceafa?

SLUJBAȘUL II

Nu!

Când a văzut inelul, mi-a zis: „Pe loc te du
Și lasă-n pace omul! Nu minte, dați-i pace!”

(Către pescar)

Și trimis o pungă de bani.

SLUJBAȘUL I

De bani? Ei, drace!

Când vrei să descurci lumea, mai tare o încurci!

Dar asta știi ce-nseamnă? Că tai pe-un om din furci

Și-l faci apoi ministru.

PESCARUL

Nu tenăcri, fârtate!

Ei haideți, că vă cumpăr pe banii jumătate

Ce vreți! Îi bem!

SLUJBAȘUL I

Hai, hura! Vezi, asta o ghicești!

Dă-mi mâna, frățioare! Știam eu, că tu ești

Om drept și cumsecade. Glumeam numai cu tine.

(Se prind cu toți de după cap iese)

PRIAMVADA

Văzut-ai, Anusuia?

ANUSUIA

Sărmanul om, el vine

De-acasă, ca să-L bată slujbașii din oraș – O, uite tu minunea! Nu
vezi ce drăgălaș

E înflorită amra? Ce floare, ce lumină!

Haid ne suim pe creangă! Culegem poala plină

De flori și-apoi le ducem lui Cama. Dragă, vrei?

PRIAMVIVADA

Cum nu? Ba chiar e bine.

(Se suie amândouă în pom. Vine Vidușaca)

VIDUȘACA

(Către fete)

Hop, hop, dar asta ce-i?

Ați nebunit?

PRIAMVADA

Noi?

VIDUȘACA

Tocmai.

PRIAMVADA

De ce? Culegem doară.

VIDUȘACA

Dar las și nu culege! Fii bună și scoboară!

Așa! mai iute, iute!

(Fetele scoboară)

Nu știți că nu-i iertat?

PRIAMVADA

Noi n-am știut, ne iartă.

VIDUȘACA

(Pentru sine)

Sunt capre de la sat. Ei, bată-mă norocul, sunt fete frumoșele;

S-ar prinde-n joc de-a dragul și regele cu ele.

(Tare)

Voi ce cătați la curte?

ANUSUIA

(Către Priamvada, speriată)

Zi tu, că eu mă tem.

PRIAMVADA

Noi am venit din codru cu dorul să vedem

Pe doamna, pe regina Sacontala...

VIDUȘACA

(Mârâind)

Ce încă?

PRIAMVADA

Nimic.

VIDUȘACA

(Privind-o dintr-o parte)

De-ar fi urâtă, i-aș da acum o brâncă!

PRIAMVADA

Ni-e prietenă regina și ea ne are dragi. Părechea noastră...

VIDUȘACA

(Ironic)

Tocmai! Păreche de desagi!

PRIAMVADA

Și știi că-i șade bine Sacontalei nevastă.

VIDUȘACA

Ce mamă-ți dă mâncare, de ești așa de proastă?

Sacontala regină? De unde știi?

PRIAMVADA

Eu știu!

Doar a trăit în codru; și eu din codru viu.

VIDUȘACA

Hai, cară-te, că vine monarhul.

(O ia de spate)

PRIAMVADA

Vine, vine!

Eu vreau să-l văd!

VIDUȘACA

Hai, du-te, că nu-i pe-aici de tine!

(Le împinge. Ele ies. Se ivește regele cu doi miniștri)

VATAIANA

Să mergem pe dincoace. Aici e răcoros.

REGELE

(Obosit)

Nu pot! Aici e umbră; să stăm aici – cad jos!

O, cât amar e-n mine, Vataiana!

VATAIANA

Se curmă

Cu timpul orice chinuri. Tu plângi, cât plângi, și-n urmă.

Uitând de tot, te vindeci.

REGELE

Se poate vindeca

Un rău prin rău? Tu însuți ce-ai zice de-aș uita?

Când faci un rău, cunoaște-l și rău făcut rămâie.

De-l tu faci o faptă mai rea ca cea dintâie.

Nu zici așa?

VATAIANA

Se poate. Dar este caz și caz.

Azi, uite, ești o umbră de om. Al tău obraz

E-ntocmai ca a celui ce stă pe prag de moarte.

Ești slab de cazi pe drumuri! Tot să te poarte!

Rostești cuvinte sterpe și fără de-nțeles.

Încât se miră lumea de vorbele ce-ți ies

Din gură. Faci de-a-ntorsul, te-nveți cu alte datini.

Ș-ai prins în cele sfinte de-o vreme să te clatini.

REGELE

Eu?

VATAIANA

Tu! Și de țară și nu faci judecăți.

Și fugi de popi! Te cheamă poporul să te-arăți

La jertfe și la jocuri – tu nu ești nicăirea.

Și mintea ta-i slăbită, și slăbită firea.

Și uneori te prinde extazul într-atât

Că-n tremur tu oricărei femei îi sari în gât;

O rogi și plângi, te zbuciumi, te zbați și-i ceri iertare.

Orice femeie, rege, Sacontala pare.

Ba câteodată ziua tu și mai mult te pierzi.

Faci semne, strigi pe nume și dornic o dezmierzi

Și strângi în brațe vântul, crezând că-i lângă tine

Sacontala. Și-n urmă, când firea îți revine.

Ești negru de-oboseală, te-arunci pe tron și plângi

Și pe genunchi pui capul și strâns pe tâmpile strângi

Cu mânilor-amândouă...

(Regelui i se face rău)

Să ne plimbăm, stăpâne!

REGELE

Tu vrei să-mi speli rușinea. Dar crima? Ea rămâne!

(Scoate inelul și-l sărută. Vorbind cu inelul)

O, tu ești vinovatul, acel ce-nvinuiești.

Tu-mi faci amară viața și-atât de drag îmi ești!

De-ar fi venit ca martor să jure lumea toată.

Convins eram în suflet că ea-i nevinovată.

Dar eu am pus inelul să judece-ntre noi.

(Cu dispreț, scrâșnind către Vidușaca și Vataiana)

Am făptuit o crimă orbit de voi! De voi! Da, voi ați omorât-o!

VATAIANA

Credeam că-i o femeie

Pe care vreau sihaștrii cu sila să deie

Soție – ziceai însuși așa!

REGELE

(Către Vidușaca)

Tu ai știut!

VIDUȘACA

De unde?

REGELE

Ah, de unde! Din codru.

VIDUȘACA

Am crezut

Că-i glumă. Ai zis, rege: „Alt lucru mă reține – Sacontala-i poveste scornită pentru mine

Să-mi pierd cu dânsa timpul!”

REGELE

Atunci sunt un mișel, Eu singur!

(Vine un servitor cu o scrisoare)

Ce-i aicea?

SERVITORUL

Ministru...

REGELE

Ce-i cu el?

SERVITORUL

Ar vrea răspuns. S-audă ce ziceți.

VATAIANA

(Împinge pe servitor îndărăt, îi ia repede scrisoarea o ascunde în sân)

Să n-audă!

S-aștepte, să nu-mbrace cămașa când e udă.

REGELE.

Aș merge-n lumea toată s-o află, de-ar trăi.

La marginile lumii, și orișiunde-ar fi!

Sărmana! Cât de blândă era, și cât de bună!

Ș-avea de spus atâtea, și n-a voit să-mi spună.

Când i-a strigat braminul – privind în ochii ei

Cei tulburi – „Stai femeie! La tatăl tău ce vrei?” – Ea s-a întors spre mine și-a mai privit o dată

În fața mea și-n urmă a stat ca fulgerată.

Apoi plecându-și capul s-a dus încetișor.

Ș-am fost eu, ticălosul, așa cutezător

Să-i mai privesc în urmă cu zâmbet! Mi-e rușine!

De ce n-am mers, nebunul, s-o chem atunci la mine.

S-o împac, să-i spun că alții mă-ndeamnă s-o alung!...

Și eu trăiesc. Ce bine, ce vreau să mai ajung?

(Ciaturica aduce un tablou)

CIATURICA

Măritul nostru rege să aibă bunătatea să-l vadă.

REGELE

E tabloul.

VIDUȘACA

(Râzand aparte)

Comedii colorate!

REGELE

Sacontala! E dânsa! Obrajii ei rotunzi

Roșesc acum, ea – și pleacă statura ei înaltă.

Mă vede! Ea tresare și plinul piept îi saltă.

De-un dulce neastâmpăr! Vezi ochii ei frumoși.

Se-ntorc acum de mine și cată sperioși

Încolo! Drăgălașul ei păr căzând pe spate.
Ea – ntinde mâna mică să-l prindă, și nu poate!
Ce? N-ai mișcat din buze? Te-am prins! Vrei să zâmbești.
Ce gingaș ai tu statul și ce subțire ești!

Tu râzi?

VIDUȘACA

E foarte bine.

REGELE

(Supărat)

Că râde?

VIDUȘACA

Nu pictura.

REGELE

Cu arta poți ajunge, dar nu întreci natura.

Tot chipul e asemeni Sacontalei, dar nu-i.

Nu-i ea! Originalul ș-acest portret al lui

S-aseamănă-ntr-atâta, ca-n de vară

Lumina cea din peșteri ca cea de din afară.

VIDUȘACA

Eu văd aici mai multe femei, și mari și mici.

Dar care-i și unde-i Sacontala?

REGELE

(Arătând)

Aici.

Nu vezi, a ei statură e mult deosebită.

Privește-o! Dânsa pare puțin mai ostenită.

Îi cad brațele moarte, și brâul ei puțin

E dezlegat, iar ochii îi ard ca beți de vin.

Din plete, despletite pe umeri, trandafirul

Îi cade, vezi? Pe față i se prelinge șirul

De lacrimi zâmbitoare...

Ciaturica! Tu faci

Pe draga mea să plângă? Cu mine s-o împaci

Nu s-o-nvrăjbești! Hai, adu văpseaua și penelul

Pe gingașul ei deget eu vreau să văd inelul.
Apoi să-i ștergi plânsoarea din ochi! O, nu, nu vreau
S-o văd plângând! Mă doare, că plânsul ei sunt eu!
Ea plânge pentru mine! Și nu se potrivește
Momentul! O, și-n urmă atât de mult lipsește
Din ce-aș voi să fie în chip! Nici râul nu-i!

VATAIANA

Adaug artista, tu n-ai decât să-i spui.

REGELE

Ciaturica, la dreapta întins și alb, ca brâul
Nevestelor, s-aruncă în larga-i matcă râul
Pe-a cărui țămuri-nalte flamingii-namorâți
Se cheamă și se joacă, iar norii-ntunecați
Tivesc cu negru culmea. La stânga e tufișul.
Un arbor vechi ca lumea se-nalță cu frunzișul
Cel plin de întuneric, ca un colos rotund.
Mai sus decât acele coline, care-n fund
Răsar în haină verde și pier în largul zării.
E liniște pe câmpuri, ș-albastru îndepărtării
E plin de soare palid, ieșit de subt un nor.
În fund e Himalaya; culmi largi, pe fruntea lor
Cu iarna, și la mijloc cu toamna, și cu vara
La poala lor, ș-acolo pasc turme de ciamara.
Și-n umbra neclintită a arborelui vechi
Stau rumegând alene vreo două-trei perechi
De antelope negre, iar femeiușca vine
Încet și-și freacă fruntea de cornul ce i-l ține
Spre frunte bărbătușul.

VIDUȘACA

Frumos e tot ce-ai spus.

Dar eu sunt de părere că altceva-i de pus
În chip. Niște sihaștri bătrâni și drepți de spate
Ca mine-acum.

(Se face ghebos)

REGELE

Ah, uite, și florile-s uitate!

Ea trebuie să aibă un crin aici, la piept.

Ș-un nufăr la ureche. Și brațul ei cel drept

E prea întins.

VIDUȘACA

Nu-mi pasă! Dar eu mă mir de una.

Sacontala-și ascunde obrazul alb ca luna

Sub vârfurile roșii a degetelor ei – Se teme? I-e rușine de noi?

Ori alta ce-i?

A, văd acum! Pe buze obraznica albină.

Ascunsă ca-ntr-o floare de lotus, care-i plină

De pulberea cea dulce! Aha, te-am prins acu!

(Ciaturica pleacă spre palat)

REGELE

Alung-o!

VIDUȘACA

Nu m-ascultă.

REGELE

(Către albină)

De ce te-apropii tu

De florile din codru? Crezi bună lumea toată?

Tu-ți pregătești durerea de-a plânge alungată!

Fugi, fugi, albino! Uite, tremurând

Stă singură-ntr-o floare ș-așteaptă până când

I se rentoarce soțul. Ea nu-și găsește pace.

Nici mierea fără tine n-o gustă, că nu-i place!

N-ascuți? De vei atinge și iarăși vei umbri

Gurița dragei mele, pe loc voi porunci

Ca sclavă să te-nchadă într-un potir de floare – Ce, nu te temi?

VIDUȘACA

Se teme. O vezi, că vrea să zboare!

(Aparte)

De supărat, sărmanul, devine furios.

Și zbiară câteodată, de cad de spaimă
Și stându-i tot aproape, în loc să-i vindec plânsul.
Mă voi trezi că-n urmă turbez și ca dânsul.

REGELE

Când eu îți dau poruncă, n-ascuți? Eu zic din nou!
VIDUȘACA

Prietene, albina nu-i vie; e-n tablou.

REGELE

(Către Vidușaca)

Tiranule! Pe mine mă farmecă privirea
Albinei, că-mi recheamă întreagă fericirea
Pierdută-n veci și moartă din leagăn, și tu-mi spui.
Tiranule, că dânsa nu-i vie! Știu că nu-i
Dar lasă-mă-n credința că dânsa nu e moartă.

(Vine Ciaturica speriată)

CIATURICA

Voiam s-aduc penelul.

VIDUȘACA

Și ce-ai pățit?

CIATURICA

La poartă.

Când într-un parc, apare deodată-n fața mea
Vasumați, regina, și cu putere-mi ia
Paleta și penelul, ba vrea să mă și bată.

VIDUȘACA

Ș-ai prins de coadă vulpea? Ce?

CIATURICA

Haina-i agățată, De-un spin, mi-a fost
În loc pe când stetea.

Ca să-și descurce haina, eu grabnic...

VIDUȘACA

(Face cu mâna semn de fugă și fluiera)

Scumpa mea!

REGELE

Îmi pare că de-o vreme Vasumați se poartă
Prea rău, și e-ncrezută.

VIDUȘACA

A prins oala de toartă.

Tu ești de vină! Dat-ai tu nas unei femei.

Atunci e dânsa doamnă, iar tu ești sclavul ei!

REGELE

Aș vrea s-ascund tabloul, dar în palat n-am unde, Vidușaca...

VIDUȘACA

(Fricos)

Nu, rege, nu, nu! Eu l-aș ascunde.

Dar cât ce dă de veste Vasumați, sunt mort.

Tu știi că pentru dânsa sunt marfă de transport.

Trimite două slujnici pe sus ca să mă ieie.

Iar eu am totdeauna respect de o femeie

Mai mult decât de zece bărbați! Sunt om pățit!

(Intră un servitor)

SERVITORUL

Etern cu slavă, rege, și-n veci nebiruit!

Ministrul trimite să judeci o scrisoare.

REGELE

(Citește)

„Stăpânului Dușanta ne-așternem la picioare!

Iar regele să afle, că de curând muri

Un negustor pe mare, numit Danavridi.

El n-a lăsat în urmă-i orfani și nici, orfane;

Averea-i, socotită la multe milioane.

Va trece-n vistierie, la caz de va afla

Măritul nostru rege că este bine-așa”.

El a avut, desigur, mai mult de trei neveste.

De el îngreunată niciuna nu-i?

SERVITORUL

Ba este.

Sachetaca. S-aude că ea ar fi ajuns

La împlinirea legii.

REGELE

Atunci, tu du răspuns

Ministrului, din bunuri să i s-a țină partea

Ș-acelui ce se naște legitim după moartea

Părintelui. Dați veste întregului popor

Că rudele au dreptul să-și ceară partea lor.

De sunt cinstiți și oameni ne-nvinuiți de crime.

Nu vreau să mi se plângă de nedreptate nime!

Pe cei respinși de lege, pe cei tăgăduiți.

Vreau însumi eu să-i apăr! Aceste le vestiți.

Trimiteți strigătorii!

SERVITORUL

(Iese închinându-se)

Tu singur ești puterea.

Dreptatea tu ești singur!

REGELE

O, mare e durerea

Părintelui, să moară neplâns, fără urmași!

Tu strângi atâtea bunuri, și-n urmă cui le lași?

Acelor ce-amărându-ți viața râd de moartea

Pe care ei cheamă! O, asta e și partea

Averilor pe care luptându-se le-au strâns

Strămoșii mei!

(S-aruncă pe scaun plânge)

VIDUȘACA

Dușanta născut e pentru plâns?

REGELE

Dușanta? Cine-i dânsul, să n-aibă drept să plângă?

Mai mult! Să-și smulgă părul și mâinile să-și frângă.

Să blesteme, să urle, să-și muște mâna-n dinți!

Strămoșii mei și moșii și morții mei părinți

Mă blestemă-n morminte și ies să mă sugrume

Că mai cutez nemernic să mai trăiesc pe lume.

Cu ce obraz voi merge să mă-ntâlnesc cu ei?
Vor râde și vor zice: „Acest om cine-i? Ce-i?”
Și s-or feri cu toții de-un famen, de infamul
Dușanta, care moare, cu el stârpindu-și neamul!
Eu, singurul din Poros, eu mor fără urmaș.
Eu, cel din urmă rege, dar cel dintâie laș
În neamul nostru!

(Vidușaca face semne de nerăbdare.
E plictisit de vorbele regelui. El iese).

VATAIANA

Rege, dar slava-ți și dreptatea?
Tu ai idei prea aspre. Știi tu ce-i lașitatea?

REGELE

Eu, eu sunt lașitatea! Eu însumi! Cine vrea
Să vadă-o faptă lașă, să vadă fapta mea!
Sacontala, iubita, era să fie mamă;
Copilul lui Dușanta ș-al ei, de bună seamă
Menit era să fie cel mai viteaz nepot
Al vrednicului Poros!... să sting eu neamul tot!
Un neam trăind din veacuri, un stâlp de trăinicie.
Să-l sting eu printr-o faptă de-atâta mișelie!
Strămoșii mei lăsat-au copiilor cuvânt.
Să aibă-ntâi de toate ca-ntâiul lucru sfânt
Al vieții noastre grija de neam, ca să nu peară.
Nu știi să-nmulțești neamul? N-ai dragoste de țară.
N-ai dragoste de lume, ș-o rupi cu Dumnezeu!
Și cine-i om? Cu toții, cel bun ca și cel rău;
Tu ari, eu ar ca tine; eu seamăn și tu seameni – Dar om atunci e

omul, când poate face oameni!

Tot cerșetorul astăzi e-n dreptul lui oricând.
Pe drumuri să m-arate cu degetul, zicând:
„Ha, iată-l, veștežitul! Acesta-i omul legii!
E rege, ca dintr-însul să ni se nască regii
Cari vor domni în țara nepoților! Va fi

O țară peritoare... când fiii ne-or peri.

Că n-au stăpân”!

— Eu însumi sunt cel ce perd o țară!

VIDUȘACA

(De după culise)

Eu sunt bramin! Dă-mi pace! Săriți că mă omoară!

REGELE

Vidușaca!

CIATURICA

Desigur Pingălica l-a prins.

Iar celelalte fete fac gluma dinadins

Și-l bat.

REGELE

Îi iau tabloul! Vasumați își face

De cap, parcă-i nebună! Să n-am odată pace – Se vaietă, fricosul,
auz-il parcă-i pierdut.

(Vine un păzitor)

PĂZITORUL

E rău!

REGELE

Ce rău? Tu tremuri.

PĂZITORUL

Un demon nevăzut

De ochii noștri, rege, a prins ș-acum sugrumă

Pe Madava!

VIDUȘACA

(Țipând întruna)

M-omoară, săriți!

REGELE

(Aprins)

Hai, iute, du-mă să văd ce demon este atât de-ncumetat.

Să intre cu puterea chiar până și-n palat – Vidușaca, n-aibi
teamă!

VIDUȘACA

(Plângând)

A, ce mi-e bun învățul!

Mă rumpe peste mijloc în două, cum rupi bățul!

Își bate-n gură vai, cât e de urât!

Cu dreapta-mi umflă ceafa, cu stânga-mi stă de gât.

REGELE

(Către un servitor)

Dă-mi armele!

DEMONUL

(De după culise)

Dușanta, hai apărăii amicul.

Eu am să-l fac cenușă și una cu nimicul!

REGELE

Vataiana, cu mine!

(Regele pleacă spre palat. Se ivește Matali)

MATALI

tăi, rege, stăi pe loc!

REGELE

Tu cine ești, nebune, de-ți bați de mine joc?

MATALI

Tu ești menit de Indra să fii de-a pururi gata.

Ca să răpui pe demoni. Întinde dar săgeata

Spre dâșii, nu spre mine, cel care-ți sunt iubit.

REGELE

(Recunoscând pe Matali)

Tu, Matali? Tu însuți! Să fii binevenit!

(Se îmbrățișează. Se ivește Vidușaca, șchiopătând văietându-se)

VIDUȘACA

(Către rege)

Ei, iacă! Pehlivanul era să mă omoare.

M-a strâns de gât o dată, cât și acum mă doare.

Și tu-l primești cu zâmbet.

MATALI

(Către rege)

Știam durerea ta.
Și ca să-ți cerc puterea și dorul de-a lupta.
Am prins pe păcătosul de coala, ca să țipe.
Credeam că vei sta pacinic. Dar tu în două clipe
Ai fost întreg sub arme. Așa ții focul treaz.
Punând pe dânsul lemne, iar pe-un bărbat viteaz
Atunci îl faci războinic, când i-ai trezit mânia.

REGELE

Ai înțeleaptă vorbă.

MATALI

Ș-acum să-mi dau solia.
Tu știi pe cei din Danu, sunt demoni uriași.
E greu cu acești demoni la luptă să te lași.
Iar Indra, împăratul văzduhurilor toate.
Degeaba s-ostenește să-i biruie. Nu poate.
Acum e gata Indra de cel mai lung război
Ce l-a purtat vreodată. Pe cei mai bravi eroi
Îi pune-n front. Tu sta-vei așa, încât pe toate
Șireagurile oștii le vei avea la spate.
Ș-un singur șir la stânga, pe cel dintâie șir.
Acesta este felul ce-l vrea Divespetir.

DUȘANTA

De ce nu-i vrednic Indra, Dușanta-i vrednic oare?

MATALI

Nici soarele nu poate, cu toate că e soare.
S-alunge noaptea. Dânsul se culcă desperat.
Atunci răsare luna, și vezi cum s-a-mprăștiat
Întregul întuneric!

DUȘANTA

Putem pleca! (Lui Vidușaca) Tu spune
Ministrului ca dânsul prin legi și fapte bune
Să-mi ție locul.

VIDUȘACA

Bine. Să-l caut, că-i ascuns – Dar aș fi vrut ca dânsul pe tron să fi

ajuns

Fără de-a mai fi nevoie să rabd bătăi din darul

Lui Matali!

MATALI

Dușanta, plecăm! Ne-așteaptă carul!

ACTUL VII

(Matali Dușanta în car, trecând peste nori)

DUȘANTA

Nu m-așteptam la asta, și chiar într-acest fel!

MATALI

Voi amândoi vă plângeți. De prea mult tu, și el

De prea puțin.

DUȘANTA

Firește! I-am dat ajutorare

Puțină, dar favorul e mult.

MATALI

Iar lui îi pare

Că i-ai făcut mult bine și-i ceri puțin favor.

DUȘANTA

M-a ridicat deasupra întregului popor

Al cerului cu norii, m-a pus pe tron de-a dreapta.

O, nu mi-a fost desigur atât de mare fapta.

Încât să șed eu, omul, pe tronul unui zeu.

MATALI

Ba și mai mult! Lui Indra îi fac atâta rău

Acești sălbatici demoni. Puterilor danave

Erau să se supuie văzduhurile sclave

De două ori, căci Śiva se zvârcolea-n zadar.

L-au detronat. Odată pe demoni Avatar

I-a spintecat cu colții și-acum a doua dată

Tu i-ai zdrobit cu brațul. Nu meriți tu răsplată?

Privește! Mii de genii, cu ochi de foc, în jur – Din pomul sfânt al

iau purpură și-azur

În care-și scaldă trupul eternele virgine.

Pe purpura aceasta scriu fapta ta, pe tine
Tu cântă-n versuri.

DUȘANTA

Spune-mi, ce drum acum s-apuc?

MATALI

Pe-aceste căi din dreapta, căci dânsle ne duc
La cea dintâi podoabă a cerului, la râul
Cu triplu curs. În urmă cârmim la stânga frâul
Și mergem în direcția acelu vânt ușor
Pe-a cărui aripi suie la cer și se scobor

Din cer toți

DUȘANTA

Spune-mi, acum străbatem norii?

MATALI

De unde știi?

DUȘANTA

Din roate și cai. Sforăitorii

S-aruncă-n mers orbește, din coamă-le cad stropi
De ploaie, carul saltă pe culmi și cade-n gropi.
Pâraie reci Împroașcă mai sus ca noi din groapă
Iar roțile grăbite dau sunet ca prin apă.

MATALI

Și vezi pământul?

DUȘANTA

Unde? Departe colo-n fund?

Ah, uite, el se pare un negru glob – Rotund!
Cea mai adâncă vale și culmea cea mai naltă
S-amestecă, părându-ți crescute dintrolaltă.
Și susul tot cu josul sunt una și fac șes!
Iar râurile-n zare ca niște fire ies
De tort albit și luciu – ori ochii mă înșală!
Și codrii par întocmai ca pete de cerneală
Pe ceva sur! Și iată! Pământu-n goană pus
Ca fulgerul se-nalță mai sus și tot mai sus

S-aleargă-n cerc, s-afundă și printre stele piere.

Ca azvârlit în spațiu d-o vecinică putere – Iar la apus văd marea!

O mare-n răsărit

Și-n mijloc văd un munte...

MATALI

Hemacuta numit. Acolo, sus pe culme, trăiesc nemuritorii

Născuți din Brama, Ziva și Noaptea și toți Sorii

Ce doisprezece.

DUȘANTA

Locul acela, cât aș vrea

Să-l văd.

MATALI

Acolo mergem. Să fii cu toată grija.

Căci astăzi te apropii de fiii lui Marija.

Tu vei vedea în codru pe-un iogi luminat:

De-un milion de veacuri el șade nemișcat.

Cu fruntea încrețită, cu ochii țină-n soare.

Un brâu de piei de șarpe având ca-nvingătoare.

Iar barba lui ajunge târâtă pe pământ.

Și-n palme-i crește iarbă, iar membrele lui sunt

De iederă cuprinse, și sunt crunte

De ghimpi ce-i cresc pe brațe! Și-i crește mușchi pe frunte

Și mușchi pe-obraz, căci anii lui nu e chip să-i numeri.

Și păsările cuiburi își fac la el pe umeri!

DUȘANTA

Așa-i de sfânt?

MATALI

Da, rege. Ș-aici acum m-opresc.

Tu stăi, eu merg la zeii cei mari, să te vestesc.

(Dușanta se plimbă. Aude zgomot la dreapta. El ascultă)

UN GLAS

Atârnă-te, lasă-l! N-ai pace nicăiri!

DUȘANTA

Cum? Sunt ș-aici cu volnice porniri?

Aud o dojenire. Ce văd, al cui e oare?
Un copilaș! Și uite, cum trage de picioare
Pe-un pui de leu! îl prinde de coamă, zgâlțâind!
Și cele două fete, care-l păzesc, îl prind
Și-l iau acum deoparte! Prea rău îl cresc părinții!

COPILUL

Stăi, stăi! Deschide gura, că vreau să-ți număr

SERVITOAREA

Dă-i pace, las, că-l doare! Și-n joc tu ești turbat.

DUȘANTA

O, poți să te mândru de-așa frumos băiat!

Drăguț ce e! Și, Doamne, eu, eu numai n-am parte!

O SERVITOARE

(Către alta)

Nu poți cu el! E strașnic, să-l duci orbiș la moarte!

N-auzi, Servademana? Cu tine nu-i de dus – Acel ce pus nume,
bun nume ți-a mai pus!

De va veni leoaica, te rupe tot!

COPILUL

Așteaptă

La pui am mâna stângă, la mamă mâna dreaptă;

Eu nu mă tem!

DUȘANTA

Chiar ochii îți spun că nu-i fricos.

SERVITOAREA

De lași în pace leul, îți dau ceva frumos.

COPILUL

Ce? Dă-mi întâi!

DUȘANTA

Se poate? Chiar mâna îl arată

Că el are să fie viteaz bărbat odată.

Îi văd gropiță palma.

SERVITOAREA

Îți dau, de vei fi bun! Eu am o jucărie frumoasă, un păun.

Și vreau să ți-l dau de stai frumos.

COPILUL

Acasă?

Șizboară?

SERVITOAREA

Cum nu, zboară! Să-l vezi cum e! Dar lasă

De coamă puiul, vino! Doar și el e copil.

Și-l doare.

COPILUL

Dar păunul de acasă dai-mi-l?

DUȘANTA

(Apropiindu-se)

O, câtă bucurie simțește un părinte!...

Să-ți iei în brațe fiul, de-obrazul lui fierbinte

Tu să-ți lipești obrazul! Să-l joci de pe genunchi

Pe mâini și-apoi pe umeri! Să-l strângi ca p-un mănunchi

De flori, și el să-ți poarte mînuța cum îi vine

Prin păr, să te lovească! Și, de-l ridici cât tine.

Cum e pe piciorușe de colbul străzii plin.

Să simți pulberea caldă că-ți lunecă prin sân!

SERVITOAREA

Ei, las, tu! Ți-e rău capul, dar îi găsesc eu cuiul

(Către Dușanta)

Te rog, străine, vino, să-i scapi din mână puiul!

DUȘANTA

(Către copil)

De ce nu-l lași în pace? Tu ești copil frumos

Și bun, și vezi că puiul e mic și e fricos.

Sărmanul – vezi cum plânge! Copiii buni se poartă

Mai bine!

SERVITOAREA

Câteodată mă vreau mai bine moartă!

Dar e isteț la vorbă și-i foc de priceput.

Că nu-i fiu de sihastru.

DUȘANTA

Am zis, când l-am văzut.

Că trebuie să fie născut dintr-un neam mare.

SERVITOAREA

Și cât de bine-i semeni! Tot, tot – e de mirare!

La ochi, la nas, la frunte, e chipul tău întreg – Cum nu i te știu
rudă, n-am cap să înțeleg

De unde-i semeni? Tocmai pe tocmai, ca un tată!

Ș-am stat și mai nainte cu ochii mari, mirată.

Când l-ai chemat! Pe dânsul nu poți să-l amăgești.

De nimeni el n-ascultă, și tu, străin cum ești...

DUȘANTA

El nu-i fiu de sihastru, zici tu, al cui e dară?

SERVITOAREA

Nepot e de-al lui Poros. Nu-ți pare?

DUȘANTA

Cum să-mi pară!

Eu știu că-i obiceiul oricărui dintre prinți

Să stea dimpreună cu frați și cu părinți

În naltele palaturi de marmură cioplită.

Abia, când a lor mână de vreme e ostenită.

Ei își găsesc prin codrii sihaștrilor azil.

Aici trăiesc sihaștri, cum văd, ș-acest copil

Nu e născut din rege, dar niciun rege nu e

Sihastru-n acest codru.

O SERVITOARE

Așteaptă, să-ți mai spuie!

ALTĂ, SERVITOARE

Copilul are mamă – Îți spun numai cât știu – Pe ruda unei nimfe.

DUȘANTA Și tată-său? e viu?

SERVITOAREA

E viu, știu eu! E rege, cinstit ș-acum de-o lume.

Dar mie mi-e rușine să-i zic măcar pe nume!

Nu-i om cinstit acela cui nu i-a fost cu greu

Să-și lapede nevasta!

DUȘANTA

(Aparte)

Ș-același om sunt eu!

El are, dar, pe-o rudă a nimfelor de mamă.

Și cum o cheamă-n codru?

SERVITOAREA

Sacontala o cheamă.

DUȘANTA

(Aparte)

Sacontala! E dânsa, e oare, draga mea!

Ori alta, care poartă un nume ca și ea?

O, vorba asta, asta, așa tirană-mi pare

Ca-ntr-un pustiu al țării vedenia-nșălătoare

A cerbului, când fuge de sete abătut

Spre o apă care nu e, căci numai s-a părut!

O, parcă mă străbate lumina-ncel, cu-ncetul!

SERVITOAREA

(Către copil)

Tu azi a patra oară nu-ți afli amulețul.

E colo jos!

DUȘANTA

(El se pleacă să-l ridice)

SERVITOAREA

Vai, lasă-l! Să nu-l atingi!

(Mirată, uitându-se la rege)

Acu

Noi, rege, te cunoaștem și știm cine ești tu!

Vrăjit e amulețul copilului!

DUȘANTA

Se zice...

SERVITOAREA

Nu, rege. Niciodată nu poate să-l ridice

Alt suflet, numai tatăl copilului.

DUȘANTA

Eu sunt

Deci tata lui, desigur?

SERVITOAREA

Tu zici acest cuvânt!

(Dușanta ia-n brațe copilul)

DUȘANTA

Al tatii ești! Vlăstare din suflete regești!

COPILUL

Dușanta-mi este tată, și tu Dușanta ești?

Că-i mort de mult Dușanta!

DUȘANTA

Nu sunt cel mort; sunt viul!

COPILUL

Ai alungat pe mama din casa ta!

DUȘANTA

(Mișcat)

Și fiul

Acestei mame-alungă pe tatăl său!

(Dintre arbori iese Sacontala. Dușanta o zărește)

Ah, ea!

Ajută-mă, tu, Indra! Dă-mi ochi, s-o pot vedea!

Eu o cunosc din umblet. Sunt ochii ei și gura

Ș-obrazul ei! Și pieptul și brâul! Și făptura

Sacontalei! Ea plânge și părul despletit

Îi umple slabii umeri!

SACONTALA

(Către copil)

Tu iar ai pribegit

Odor și dor al mamei! De ce nu stai cu mine?

COPILUL

Mă joc pe-aici cu leul.

SACONTALA

Și știi tu că nu-i bine!

De mama nu milă, că fugi și-o lași mereu
Tot singură! Tu, doară, ești singurul al meu!

(Se pleacă și-l sărută)
Ești mic, și tu n-ai tată.

COPILUL

(Arătând spre rege)

El zice că mi-e tată!

(Sacontala face un pas îndărăt. Regele se apropie)

DUȘANTA

Sacontala!

SACONTALA

(Aparte)

Dușanta! E tot ca altă dată!

DUȘANTA

Tu plângi, iubito, tremuri? O, iartă-mă! Tu taci?

Eu viu să-ți cer iertare și nu vrei să te-mpaci?

(Sacontala s-aruncă în brațele lui și plânge cu hohot.)

Prea rău am fost cu tine, pierdut din calea dreaptă.

Dar am plătit, iubito, prea scump această faptă!

Tu ești a mea!

SACONTALA

(Înecată)

Stăpâne, să fii...

DUȘANTA

Biruator!

De tine stăpânitul, nu sunt stăpânitor.

Dar te-am găsit, frumoaso, și-a mea e biruința!

Ah, parcă în ființa lui Brama-mi perd ființa!

(Copilul trăgând pe mamă de haină)

COPILUL

El cine-i, mamă, cine-i?

SACONTALA

E tata. Nu-l săruți?

(Sacontala îl dă spre Dușanta, el îl sărută)

DUȘANTA

Ce veștezi ai tu ochii, și nu știu cum pierduți
Și toată ești topită, ș-obrajii tăi ca varul...

SACONTALA

De dorul tău, Dușanta! De jalea ta, de-amarul
Acestei inimi!

DUȘANTA

Dragă, să nu mai plângi! Te vreau
Mai veselă cu gândul, cum sunt acum eu!

(O prinde de mână)

M-aș omori pe mine cel vechi, să am puterea!
Durere nu e în lume mai grea decât durerea
Să știi că tu ești însuși acel care-ai făcut
Să-l doară chiar pe omul, cui vecinic ai fi vrut
Să-i iei, de poți, durerea! Ș-am fost și eu mișelul.
Că te-am făcut pe tine să plângi! Acum inelul
Al tău va fi de-a pururi – am fost un buimăcit!
Pescarul când mi-l dete am stat încremenit
De fapta ticăloasă a celui mai bun rege!
Văzutu-mi-am deodată întreaga fărădelege.
Cum te-am gonit, iubito, lăsându-te să mori?
Ca orbul care-azvârle cununa cea de flori.
Crezând că e un șarpe, așa și eu pe tine!
Te-am plâns cum plângi pe-o moartă – Și totu-i iarăși bine!

(Scoțând inelul din sân)

Inelul tău! Primește-l!

SACONTALA

Te rog să nu mi-l dai!
Mă tem de el! O, ține-l la tine, ca să n-ai
Prilej să-l cauți iarăși!

DUȘANTA O, nu de-acum! Dar spune.

Ești vie tu? Și-n ceruri? Dar cum?

SACONTALA

E o minune!

Eu am căzut acolo, la praguri, în palat.
Muream. Străină-n lume, căci tu m-ai alungat.
Dar Adiți din ceruri, cea-n haină de porfiră.
Trimise-ndată genii, pe-un nor de mă suiră
La cer... Și-aveam locașul în rând cu sfântul neam.
Pe două nimfe-n codru tovarășe le-aveam.
Și-o vrednică bătrână, de-a pururi preoteasă.
Îmi da-ngrijiri. Întocmai precum era acasă
La noi, în codrul nostru, așa era, având
Și prietene și mamă. Și-n ceruri, în curând.
Născut-am pe nepotul lui Poros, dându-i nume
„Acel ce-nvinge lei” ... Credeam, că-ntr-altă lume.
Într-altă, după veacuri, vedea-te-voi, ș-atunci.
Atunci... dar nu, Dușantal... O, spune-mi ce porunci
Ce zei te-aduc în ceruri?

DUȘANTA

E o poveste-ntreagă.

Menirea mea m-aduce... nu, nu! a noastră, dragă!

Dar mai întâi zâmbește-mi ochii tăi!

(Matali vine)

MATALI

Prin voia cea-nțeleaptă a vecinicilor zei.

Iubitul nostru rege din nou se-nveselește.

Kasyapa, văzătorul a toate, vă dorește;

El stă pe tron, de-a stânga pe Adiți având.

Veniți acum!

DUȘANTA

Să mergem!

(Dușanta cu Sacontala, de mână, cu Servademana)

Eu, cel ce de curând

Plângeam nefericirea, îmi ies acum din fire

Și slab mă simt în suflet de-atâta fericire – Știa-nainte Indra, că
azi voi fi ajuns

La cea mai bună soartă?

MATALI

Ce-i zeilor ascuns?

Ajunși suntem, Dușanta. Smeriți-vă obrazul!

(Scena se schimbă. Kasyapa Adiți pe tron)

CASYAPA

Tu, fiică a lui Dașas! Acesta e viteazul

Dușanta, cel ce-n taberi pe demoni a răpus!

De când a prins el arcul, e pace jos și sus

În cerul nostru. Iată-l, o lume-i este roabă!

Azi fulgerul lui Indra e numai o podoabă

A sfintelor palaturi, nu armă, cum era!

MATALI

Eternii zei, o, rege, privesc în fața ta

Cu dragoste de mamă și tată! Mergi aproape!

(Dușanta cu Sacontala de mână se apropie de tron)

DUȘANTA

Voi zei, pe care lumea abia vă mai încape.

Voi primi născuți din Brama cel fără de-nceput.

Cel ce născut din sineși e vecinic nenăscut!

Izvor al bunății, rânduitori de stele.

Stăpâni ai nemuririi ș-ai lumilor tustrele.

La tronul sfânt al vostru venim azi amândoi

Și vă rugăm de milă, căci mila e la voi!

KASYAPA

Mulți ani să porți toiagul, primit cu vrednicie!

Lung timp să fii viteazul, al cărui car să fie

În șirul cel din frunte, de-a pururi nezdrobot!

ADIȚI

(Către Sacontala)

Și tu să fii aleasă, și-n traiul fericit

Al casei să ai parte de toată fericirea.

Virtuțile femeii sunt cinstea și iubirea – Și tu, iubind pe rege,
cinstind pe toți, iubită

Să fii de toată lumea, de toți să fii cinstită!

KASYAPA

Servademana unde-i?

(Sacontala îl aduce de mână)

Să-ți fie fericit!

Tu, tu, născut din Poros, de ceruri ești menit

Să birui lumea toată din mare până-n mare.

Și-n pace fără seamăn, să n-ai asemănare

În taberi! Tot pământul cu spada să supui.

Stăpân pe cele șapte peninsule-ale lui!

Bharat să te numească vecia viitoare

Și lumii biruite să-i fii al doilea soare – Tu, Golava, tu pleacă pe aripe de vânt

La Canva-n sihăstrie și du-i acest cuvânt

Din partea mea: „Iubite, alungă nedurmirea

Din ochii tăi cei veștezi și plânși mereu! Iubirea

Sacontalei își află răspunsul cunoscut

Din gura lui Dușanta. Iar dânsa i-a născut

Un fiu, și-i fericită de soțul dânzei mama – Tu pentru ei te roagă și-nchină-te lui Brama!”

(Sacontala începe să plângă. Dușanta o îmbrățișează)

DUȘANTA

Tu plângi?

SACONTALA

Ah, niciodată tu nu vei mai fi rău!

O, las să plâng, iubite, că plâng de dragul tău!

De cea dintâie dată plâng soarta mea-mpăcată.

Și-mi plâng nefericirea de cea din urmă dată!

KASYAPA

De mori flămând pe drumuri, ori vesel stai pe tron.

Supus ești vecinic sortii! Atât de monoton

E traiul nostru-n lume: viață ș-apoi moarte

Aceste două vecinic au vecinica lor soarte!

De ce să plângi? În lume cu preț nimica nu-i:

De moarte și de viață și zeii sunt sătui!

Tu, nobilă iubire, legi fapta cu cuvântul.
Legi moartea cu viața și cerul cu pământul.
Și numai prin iubire ne facem fericiți!
Sunt zeu, dar nu știu însumi mai bun decât: „iubiți!” – Tu, Matali,
e carul gătit?

MATALI

Gătit, sublim.

KASYAPA

(Către rege Sacontala)

Plecați acum acasă! Să nu mai fie nime la voi de neamuri!

Și nimeni bun ca voi! Ș-doric vă fie Indra cu rodnicele-i ploi!

(Dușanta, Sacontala se suie în car)

Ș-acum, mai înainte de ce plecați, tu-mi spune

De ai vreun dor.

DUȘANTA

Se poate să-mi cer eu sorți mai bune?

Eu am răpus puterea protivnicilor mei.

Sacontala-i aproape de cel ce este-al ei.

Acesta-mi fuse dorul, și dorul azi e faptă.

Poporul mă iubește; și-n cartea cea-nțeleaptă

A Vedei, dânsul află virtute și onor – Ce dor să am?

Și totuși, de pot să am un dor

Și am acum puțința să-i cer îndeplinire

Te rog atunci, la moarte, să-mi iei această fire;

Să fiu pământ de-a pururi, atunci când nu voi fi

Acel ce sunt eu astăzi! Atât aș mai dori.

Ca zeii cei puternici să nu mă mai renască

În acest cuib de plângeri pe lumea pământească!